

บทที่ 5

วิเคราะห์กระบวนการทำรำ ลีลา และกลวิธีในการแสดง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทำรำตรวจพลทั้ง 4 เชื้อชาติ ได้แก่ เชื้อชาติมอญ เชื้อชาติพม่า เชื้อชาวลาว และเชื้อชาติจีน แล้วได้มาทำการวิเคราะห์กระบวนการทำรำ ลีลา และกลวิธีในการแสดง โดยเรียงลำดับดังนี้

5.1 วิเคราะห์กระบวนการทำรำ ลีลา และกลวิธีในการแสดง

5.1.1 วิเคราะห์กระบวนการทำรำ ลีลาและกลวิธีในการแสดงชุดสอพิณยาตรตรวจพล

5.1.1.1 ประเภทของทำรำ

- ทำรำหลัก
- ทำเชื่อม
- ทำกริยา

5.1.1.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของทำรำ

- การใช้ศีรษะและใบหน้า
- การใช้ไหล่และลำตัว
- การใช้แขนและมือ
- การใช้เท้าและน้ำหนักร่างกาย

5.1.1.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

5.1.1.4 ทำรำที่เป็นเอกลักษณ์

5.1.2 วิเคราะห์กระบวนการทำรำ ลีลาและกลวิธีในการแสดงชุดม้งรายกะยอฉะวาทตรวจพล

5.1.2.1 ประเภทของทำรำ

- ทำรำหลัก
- ทำเชื่อม
- ทำกริยา

5.1.2.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของทำรำ

- การใช้ศีรษะและใบหน้า
- การใช้ไหล่และลำตัว
- การใช้แขนและมือ
- การใช้เท้าและน้ำหนักร่างกาย

5.1.2.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

5.1.2.4 ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์

5.1.3 วิเคราะห์กระบวนการท่ารำ ลีลาและกลวิธีในการแสดงชุดขุนไยศตรวพล

5.1.3.1 ประเภทของท่ารำ

- ท่ารำหลัก
- ท่าเชื่อม
- ท่ากริยา

5.1.3.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของท่ารำ

- การใช้ศีรษะและใบหน้า
- การใช้ไหล่และลำตัว
- การใช้แขนและมือ
- การใช้เท้าและน้ำหนัก

5.1.3.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

5.1.3.4 ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์

5.1.4 วิเคราะห์กระบวนการท่ารำ ลีลาและกลวิธีในการแสดงชุดสอพินยาตรวพล

5.1.4.1 ประเภทของท่ารำ

- ท่ารำหลัก
- ท่าเชื่อม
- ท่ากริยา

5.1.4.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของท่ารำ

- การใช้ศีรษะและใบหน้า
- การใช้ไหล่และลำตัว
- การใช้แขนและมือ
- การใช้เท้าและน้ำหนัก

5.1.4.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

5.1.4.4 ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์

5.2 วิเคราะห์บริบททางสังคมที่มีต่อการรำตรวจพล

5.2.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ

5.2.2 ด้านระเบียบวินัยของคนในสังคม

5.2.3 ด้านความนิยมตามยุคสมัย

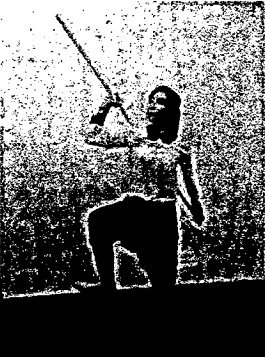
5.2.4 ด้านการกระจายความรู้สู่สังคม

5.1.1 วิเคราะห์กระบวนการทำรำ ลีลาและกลวิธีในการแสดงชุดสอพินยาตรวพล

5.1.1.1 ประเภทของทำรำ

กระบวนการทำรำสอพินยาตรวพลมีเป็นเอกลักษณ์ และความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างกระบวนการทำรำ จากการศึกษากระบวนการทำรำสอพินยาตรวพล มีรายละเอียดดังนี้

1. ทำรำหลัก จำนวน 3 ท่า ได้แก่

ทำรำ	รูปภาพ
1. ท่าแทงอาวุธทวน มือทั้งสองข้างจับอาวุธ มือขวาอยู่ในลักษณะตั้งวงบน มือซ้ายแบหงายจับอาวุธด้านปลาย เท้าซ้ายก้าวข้าง ให้ความหมายถึง ความคล่องแคล่ว ว่องไว เชี่ยวชาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ	
2. ท่าเสี้ยว คือท่าที่เท้าขวาก้าวข้าง มือขวาลืออาวุธทวนแนบหลัง ให้ด้านปลายอาวุธทวนขัดที่แขนขวา หน้าหันมองทางด้านซ้าย	
3. ท่าพุ่งอาวุธทวน มือทั้งสองจับอาวุธแนบแผ่นหลัง โดยให้ด้านปลายทวนอยู่ด้านบน มือซ้ายรองที่ด้านด้ามอาวุธเพื่อเตรียมดันส่งให้อาวุธพุ่งขึ้นไป เท้าขวายกข้าง หน้าหันมองด้านปลายอาวุธ	

1.1 วิเคราะห์กระบวนการทำรำหลัก

1.1.1 ความหมายของกระบวนการทำรำ

กระบวนการทำรำของท่ารำหลักนี้เป็นท่าที่เป็นท่ารำหลักของชุดการแสดง ไม่สามารถตัดท่ารำใดท่ารำหนึ่งออกได้ ต้องคงอยู่ไว้ให้ครบถ้วน เป็นท่ารำที่อยู่ในขั้นตอนของการรำอาวุธของแม่ทัพ เพื่อแสดงถึงความคล่องแคล่วว่องไว ความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงแสนยานุภาพของแม่ทัพ เพื่อแสดงให้เห็นว่าแม่ทัพของตนนั้นมีความสามารถมากน้อยเพียงใด พลทหารจะได้มีขวัญกำลังใจ และมีความมั่นใจในการทำศึกสงครามครั้งนั้นๆ อีกด้วย

1.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมีทั้งการรำอยู่กับที่ และการรำเคลื่อนที่ การรำอยู่กับที่นั้นเป็นท่ารำต่อเนื่องจากการเคลื่อนที่อยู่ตรงกลางเวที หรือตรงกลางกองทัพ เพื่อจะแสดงท่ารำให้ผู้ชมการแสดงได้รับชมกระบวนการทำรำอย่างชัดเจน โดยที่ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเป็นคนช่างสังเกตว่าต้องไม่ให้ตรงกับพลทหารที่นั่งอยู่ เพราะผู้ชมจะไม่เห็นกระบวนการอย่างชัดเจน ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเคลื่อนที่มายู่ช่องกลางระหว่างพลทหาร 2 คน สำหรับการรำเคลื่อนที่ เป็นการไม่ให้ท่าตายคือท่ารำนิ่งอยู่กับที่ ต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อไม่ให้ผู้ชมการแสดงมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ทำให้การแสดงไม่น่าสนใจ อีกนัยหนึ่งในการแสดงชุดนี้เป็นการตรวจพล แม่ทัพจึงต้องเคลื่อนที่สื่อความหมายถึงการตรวจตราแถวและพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่

1.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

การรำตรวจพลเป็นการรำที่ต้องใช้อาวุธ ดังนั้นผู้ที่ได้รับบทบาทเป็นแม่ทัพต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้อาวุธ มีต้องทักษะและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี สำหรับเทคนิคในการแสดงของท่าที่ 2 นั้น ผู้แสดงต้องมีทักษะในการใช้อาวุธยาวอย่างดี เนื่องจากเป็นท่าขัดอาวุธ หากแขนซ้ายกับแขนขวาไม่มีความสัมพันธ์กัน ก็ไม่สามารถขัดอาวุธได้ตรงตามจังหวะ

1.1.4 การใช้อารมณ์

การแสดงชุดรำตรวจพลเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อออกทำศึกสงคราม ดังนั้นผู้แสดงต้องแสดงอารมณ์ที่สื่อถึงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม มีความเด็ดเดี่ยว แสดงออกถึงความเข้มแข็ง แสดงอาการยิ้มกริ่ม ฟังพอใจเมื่อทราบว่ากองทัพมีความพร้อมสรรพในการออกรบแล้ว

1.1.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนท่า

กระบวนท่ารำหลักนี้เป็นท่ารำที่สื่อถึงความชำนาญในการรำอาวุธของแม่ทัพ กระบวนทำนั้นแสดงให้เห็นถึงความชำนาญ มีการควงอาวุธที่คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง ว่องไว ให้ความรู้สึกฮึกเหิม ทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและตื่นตาตื่นใจไปกับการแสดง

2. ท่าเชื่อม จำนวน3 ท่า

ท่ารำ	รูปภาพ
1. ท่าพลิกข้อมือหันอาวุธทวนมาข้างหน้า เป็นท่าที่ปฏิบัติต่อจากท่าแทงอาวุธทวน ด้วยการใช้มือขวาจับด้านด้ามอาวุธอยู่ข้างลำตัว มือซ้ายตั้งวงให้อาวุธอยู่ที่หว่างนิ้วหัวแม่มือ ศีรษะเอียงด้านขวา	
2. ท่าแผ่นตัว เท้าขวาก้าวไขว้หน้า เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังเปิดสันเท้า ยึดเข่าตึง มือซ้ายตั้งวง มือขวาจับด้านด้ามอาวุธ ทอดยาวมาด้านหน้า ให้ด้านปลายอาวุธติดพื้น ศีรษะเอียงข้างขวา	
3. ท่าแผ่นตัว (2) ก่อนท่าพุ่งอาวุธ เท้าขวาวางเท้าด้านหน้าหันเท้า 45 องศา เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังวางเฉียงเท้าขวาเปิดสันเท้า ยึดเข่าตึง มือทั้งสองถืออาวุธแนบแผ่นหลัง มือซ้ายตั้งวงที่สะโพก ให้ด้านด้ามอาวุธขัดไว้ที่แขนซ้าย	

2.1 วิเคราะห์กระบวนการทำเชื่อม

2.1.1 ความหมายของกระบวนการทำรา

กระบวนการทำราของท่าเชื่อมนี้เป็นท่าที่เชื่อมระหว่างท่าราหลักของชุดการแสดง เป็นท่าราที่อยู่ในขั้นตอนของการรื้ออาวุธของแม่ทัพ เพื่อแสดงถึงความคล่องแคล่วว่องไว ความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงแสนยานุภาพของแม่ทัพ เพื่อแสดงให้เห็นว่าแม่ทัพของตบนั้นมีความสามารถมากน้อยเพียงใด พลทหารจะได้มีขวัญกำลังใจ และมีความมั่นใจในการทำศึกสงครามครั้งนั้นๆ อีกด้วย

2.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมีทั้งการรื้ออยู่กับที่ และการรื้อเคลื่อนที่ การรื้ออยู่กับที่นั้นเป็นท่าราต่อเนื่องจากการเคลื่อนที่อยู่ตรงกลางเวที หรือตรงกลางกองทัพ เพื่อจะแสดงท่าราให้ผู้ชมการแสดงได้รับชมกระบวนการทำราอย่างชัดเจน โดยที่ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเป็นคนช่างสังเกตว่าต้องไม่ให้ตรงกับพลทหารที่นั่งอยู่ เพราะผู้ชมจะไม่เห็นกระบวนการอย่างชัดเจน ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเคลื่อนที่มาอยู่ช่องกลางระหว่างพลทหาร 2 คน สำหรับการรื้อเคลื่อนที่ มีทั้งในลักษณะที่เคลื่อนที่เป็นวงกลม เคลื่อนที่ขึ้นลงเป็นเส้นตรง เป็นการไม่ให้ท่าตาย คือท่าราหนึ่งอยู่กับที่ ต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อไม่ให้ผู้ชมการแสดงมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ทำให้การแสดงไม่น่าสนใจ อีกนัยหนึ่งในการแสดงชุดนี้เป็นการตรวจพล แม่ทัพจึงต้องเคลื่อนที่สื่อความหมายถึงการตรวจตราแถวและพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่

2.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

การรื้อตรวจพลเป็นการรื้อที่ต้องใช้อาวุธ ดังนั้นผู้ที่ได้รับบทบาทเป็นแม่ทัพต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้อาวุธ มีต้องทักษะและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี เนื่องจากอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงชุดนี้เป็นอาวุธยาว ดังนั้นผู้แสดงต้องมีการใช้ไหวพริบในการจัดการพื้นที่เวทีให้มีความเหมาะสมกับอาวุธ ต้องระวังไม่ให้อาวุธไปถูกพลทหารหรือระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุบนเวที

2.1.4 การใช้อารมณ์

การแสดงชุดรื้อตรวจพลเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อออกทำศึกสงคราม ดังนั้นผู้แสดงต้องแสดงอารมณ์ที่สื่อถึงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม มีความเด็ดเดี่ยว แสดงออกถึงความเข้มแข็ง แสดงอาการยิ้มกริ่ม พึงพอใจเมื่อทราบว่าการทัพมีความพร้อมสรรพในการออกรบแล้ว

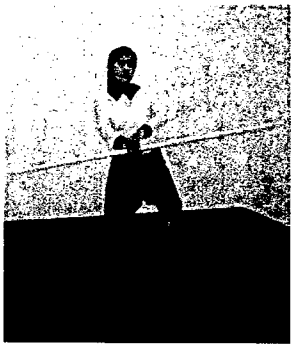
2.1.5 สนทริยะและความงามของกระบวนท่า

กระบวนท่าเชื่อมนี้เป็นท่ารำที่เชื่อมระหว่างท่ารำหลัก 2 ท่า ทำให้ท่ารำมีการเชื่อมต่อกันอย่างลื่นไหล คุณแล้วไม่ขัดตา เป็นการทำให้ท่ารำหลักมีความสวยงาม อ่อนช้อยมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ชมรับชมการแสดงได้อย่างสบายตา รู้สึกถึงความสมบูรณ์ของกระบวนท่ารำ

3. ท่ารำกริยา จำนวน 10 ท่า

ท่ารำ	รูปภาพ
1. ท่าเดินมือขวาถืออาวุธทวนในลักษณะเฉียงแนบแผ่นหลัง มือซ้ายกำมือหลวมอยู่ด้านข้างลำตัว แกว่งแขนตรงข้ามกับเท้าที่ก้าวเดิน	
2. ท่าเดิน (2)มือขวาถืออาวุธทวนในลักษณะเฉียงแนบแผ่นหลัง มือซ้ายหยิบจีบแล้วปล่อยจีบตั้งวงอแขนข้างลำตัว เท้าซ้ายก้าวไขว้หน้า เท้าขวาอยู่ด้านหลังเปิดส้นเท้า ศีรษะเอียงข้างซ้าย	
3. ท่ายืน เพื่อรอการทำความเคารพจากกองทัพ ยืนน้ำหนักอยู่ที่เท้าซ้าย เท้าขวาเตะงอคุกเท้าขวาเหยียดตั้ง มือขวาจับอาวุธทวนอยู่ด้านหน้า มือซ้ายตั้งวงแขนเหยียดตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงด้านซ้าย	

ท่ารำ	รูปภาพ
4. ท่าเรียก เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาถืออาวุธทวนโดยพาดอาวุธไว้ที่ลำแขน มือซ้ายอยู่ด้านหน้า ตั้งวงแล้วค่อยๆ กดข้อมือลง นิ้วมือเหยียดตึง ค่อยๆ เก็บนิ้วเรียงกัน	
5. ท่าจี๋ เพื่อถามถึงไพร่พล เท้าขวาก้าวข้าง มือซ้ายถืออาวุธทวนโดยพาดอาวุธไว้ที่ลำแขน มือขวาขึ้นตั้งข้อมือแขนตึง วาดแขนจากด้านหน้าไปข้างลำตัวด้านขวา จากนั้นมือขวากดข้อมือลง แล้ววาดแขนกลับมาด้านหน้า	

ท่าท่า	รูปภาพ
6. ทำรวมมือ เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้งสองอยู่ด้านหลังระดับเอว มือขวาถืออาวุธทวนคว่ำมือ มือซ้ายคว่ำมืออยู่บนมือขวา	
7. ทำยืน ยืนนำหน้ามืออยู่ที่เท้าซ้าย เท้าขวาเตะงมูกเท้าขวาเหยียดตั้ง มือขวาจับอาวุธทวนอยู่ด้านหลังมือซ้ายคว่ำมือเหยียดนิ้วตั้ง กรัดนิ้วอยู่ระดับปาก	
8. ทำลูบหนวดยืนนำหน้ามืออยู่ที่เท้าซ้าย เท้าขวาเตะงมูกเท้าขวาเหยียดตั้ง มือขวาจับอาวุธทวนอยู่ด้านหลังมือซ้ายเหยียดนิ้วชี้และนิ้วกลาง นิ้วที่เหลือทั้งสามงอเก็บลงที่ฝ่ามือ ใช้นิ้วชี้ปาดที่เหนือริมฝีปากด้านขวา จากนั้นใช้นิ้วกลางปาดเหนือริมฝีปากด้านซ้าย	
9. ทำโกยมือ ในความหมาย ให้ยกทัพหันเฉียงตัว เท้าขวาก้าวข้าง มือทั้งสองงอแขนอยู่ด้านข้างลำตัว มือซ้ายแบหงาย มือขวาถืออาวุธทวนในลักษณะแบหงาย	

ท่ารำ	รูปภาพ
10. ทำขึ้นนิ้ว ในความหมาย ไปที่นุ่น หันเฉียงด้วยยืนนำหน้าอกอยู่ที่เท้าซ้าย เท้าขวาเตะจนูกเท้าขวาเหยียดคืบมือขวาถืออาวุธ ทวนพาดที่ลำแขน มือซ้ายขึ้นนิ้วไปด้านหน้าแขนเหยียดคืบ	

3.1 วิเคราะห์กระบวนการท่ารำกริยา

3.1.1 ความหมายของกระบวนการท่ารำ

กระบวนการท่ารำของท่ารำกริยานี้เป็นท่าที่สื่อสารระหว่างคน 2 คน เป็นการแสดงท่ารำที่ให้ความหมายชัดเจนโดยไม่ต้องใช้คำพูด เช่น

- ทำเรียก ในความหมาย กวักมือเรียกเพื่อที่จะพูดคุยด้วย
- ทำขึ้นนิ้วกวาด ในความหมาย ถามถึงพลทหารทั้งหมด
- ทำรวมมือ ในความหมาย พร้อมกันแล้วหรือยัง
- ทำยิ้ม ในความหมาย พึงพอใจ
- ทำลูบหนวด ในความหมาย กระหม่อมอึ้งย้ง
- ทำโกยมือ ในความหมาย ให้ยกทัพ
- ทำขึ้นนิ้ว ในความหมาย ไปที่นุ่น คือไปที่สนามรบ

3.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมเป็นการรำอยู่กับที่ เนื่องจากเป็นท่าที่แสดงความหมายในการพูดคุย ได้ถามระหว่างคน 2 คน ไม่มีการเคลื่อนที่ มีเพียงแต่การหันซ้าย – ขวาเท่านั้น

3.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงเป็นอาวุธยาว ดังนั้นผู้แสดงต้องมีความชำนาญในการใช้อาวุธ เพราะท่ารำนั้นมีการเปลี่ยนมือสำหรับการปฏิบัติท่ารำ ต้องมีการเปลี่ยนมือที่ใช้ถืออาวุธ ผู้แสดงต้องใช้ไหวพริบในการเปลี่ยนมือถืออาวุธ ไม่ให้ขัดเขิน หรืออาวุธตกระหว่างการแสดง

3.1.4 การใช้อารมณ์

สำหรับการใช้อารมณ์นั้นต้องใช้อารมณ์ให้มีความเหมาะสมกับท่ารำกริยาที่ปฏิบัติในช่วงนั้น เช่น ทำอ้ม ผู้แสดงต้องอ้มในหน้า คือการอ้มอ้ม ไม่เห็นพื้น เป็นการแสดงอารมณ์ความพึงพอใจ ท่าลูบหนวด ผู้แสดงต้องอ้มในหน้า พร้อมกับทั้งการใช้สายตาที่ให้ความรู้สึกถึงอารมณ์กระหยิ่มยิ้มย่องในใจ

3.1.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนท่า

ท่ารำกริยานี้เป็นท่ารำที่ลอกเลียนแบบกิริยาธรรมชาติของมนุษย์ แล้วสอดใส่ลีลาของนาฏศิลป์เข้าไป เพื่อให้เกิดความอ่อนช้อย สวยงามเหมาะกับการแสดงนาฏศิลป์ ผู้ที่ได้รับชมการแสดงมีความเข้าใจในการแสดงที่ผู้แสดง 2 คนสื่อสารกัน

5.1.1.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของท่ารำ

ซึ่งเป็นตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ดังนี้

1. ส่วนศีรษะและใบหน้า
 1. ส่วนศีรษะและใบหน้า
 2. ส่วนไหล่และลำตัว
 3. ส่วนแขนและมือ
 4. ส่วนขาและเท้า
1. ส่วนศีรษะและใบหน้า มีการเคลื่อนไหว 4 ลักษณะ
 - 1.1 การเอียงซ้าย พร้อมกับการกดไหล่ซ้าย
 - 1.2 การเอียงขวา พร้อมกับการกดไหล่ขวา
 - 1.3 การถักคอ การเอียงศีรษะตรงข้ามกับไหล่ที่กด
 - 1.4 การกล่อมหน้า คือการเคลื่อนศีรษะและใบหน้า ให้เป็นลักษณะเลข 8 แนวนอน
2. ส่วนไหล่และลำตัว มีการเคลื่อนไหว 4 ลักษณะ
 - 2.1 การกอดเอวกดไหล่ข้างเดียวกับการเอียงศีรษะ
 - 2.2 การก้มตัวลงเล็กน้อยในท่าเดินทัพ
 - 2.3 การย่อนตัว คือการทิ้งน้ำหนักตัวไปข้างหน้า แล้วคืนน้ำหนักตัวกลับมา
 - 2.4 การพลิกตัว เป็นการพลิกตัวอย่างรวดเร็วพร้อมกับเท้า
3. ส่วนแขนและมือ มีการเคลื่อนไหว 15 ลักษณะ
 - 3.1 การคว่ำมือหรือหักข้อมือลงในระดับวงล่างและวงกลาง
 - 3.2 การตั้งมือหรือหักมือขึ้นในระดับวงล่าง วงกลาง และวงบน

- 3.3 การตั้งมือหรือหักข้อมือขึ้นในระดับวงหน้า
- 3.4 การแทงมือตั้งวง
- 3.5 การม้วนข้อมือเข้าและออก
- 3.6 การจับกรายมือ
- 3.7 การจับส่งหลัง
- 3.8 การตั้งแขน มือแบหงาย
- 3.9 การควงมือโดยใช้อาวุธ
- 3.10 การขึ้นนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือเก็บให้เรียบร้อย
- 3.11 การกำมือหลวมไว้ที่สะโพก ในท่าขัดอาวุธทวน
4. ส่วนขาและเท้า มีการเคลื่อนไหว 9 ลักษณะ
 - 4.2 การก้าวข้าง
 - 4.3 การยกเท้า
 - 4.4 การวิ่งซอยเท้า
 - 4.5 การเตะจุมูกเท้า
 - 4.6 การวางเต็มเท้า
 - 4.7. การเปิดส้นเท้าหลัง
 - 4.8 การพลิกเท้าจากเท้าขวาก้าวข้าง เป็นเท้าซ้ายก้าวข้าง

5.1.1.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

ทิศทางการใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดงชุดสอพินยาตรวຈพล มีการใช้พื้นที่เวทีทั้งหมด เพราะว่าเป็นการตรวจความเรียบร้อยของกองทัพ จึงต้องตรวจดูกองทัพอย่างทั่วถึง ซึ่งมีทิศทางการใช้พื้นที่ ดังนี้

- การเคลื่อนที่เป็นแนวตรง
 1. จากด้านหลังขึ้นมายังหน้า
 2. จากด้านหน้าลงไปข้างหลัง
- การเคลื่อนที่เป็นแนวเฉียง
 1. จากด้านหลังส่วนขวาเฉียงขึ้นมด้านซ้าย แล้วหยุดอยู่กลางเวที
- การเคลื่อนที่เป็นแนวโค้ง
 1. จากการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้านหน้า แล้วเดินเลี้ยวมาตรวจพลอีกฝั่งหนึ่ง
 2. จากการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้านหลัง แล้วเดินเลี้ยวมาตรวจพลอีกฝั่งหนึ่ง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การรำตรวจพลเป็นการตรวจดูความพร้อม ความเรียบร้อยของพลทหารและกองทัพบก ดังนั้นการเคลื่อนที่จึงมีการใช้พื้นที่เวทีทั้งหมด เมื่อตรวจพลเรียบร้อยแล้ว จึงเดินมาเรียกถามคนธง ซึ่งการถามคนธงนี้ เป็นการถามความพร้อมของกองทัพบก แล้วเดินกลับไปอยู่ตรงกลางกองทัพบก คนธงก็เคลื่อนมาอยู่หน้ากองทัพบก แล้วจึงเริ่มเคลื่อนกองทัพบกออกเดินทาง

สรุปได้ว่า กระบวนท่ารำชุดสอพิณยาตรวจพล เป็นท่ารำที่แม่ทัพแสดงถึงการเดินตรวจความพร้อม ความฮึกเหิมของกองทัพบก มีท่าหลัก เป็นท่าที่สื่อความหมายในการรำตรวจพล เป็นการรำอาวุธที่แสดงถึงความคล่องแคล่ว ชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ ท่ากริยา เป็นท่าที่เลียนแบบธรรมชาติแต่นำมาปรับใช้ ใส่ลีลาของนาฏยศิลป์ไทยเข้าไปเพื่อให้เกิดความสวยงามอ่อนช้อยยิ่งขึ้น ท่าเชื่อม เป็นท่าที่เชื่อมระหว่างท่ารำ ทำให้ท่ารำเกิดความสวยงาม ไม่โดด ท่ารำขยาย เป็นท่าที่รำขยายให้เกิดความชัดเจน โดยต้องมีความสัมพันธ์กับท่าหลักและท่ารอง ใช้ขยายท่ารำหลักและท่ารำรองให้ดูสวยงามขึ้น เช่นท่าดบเท้าในท่าเท้าฉาก เพื่อรอการทำความเคารพจากพลทหาร ท่าเอกลักษณ์หรือท่าเฉพาะ เป็นท่ารำที่ปรากฏเฉพาะรำตรวจพลในแต่ละชุดนั้นๆ เช่นท่าใช้น้ำหนัง มีการใช้ท่ารำตีบท เช่น ท่าที่แสดงถึงคำพูดที่ว่า “การเรียก – ไฟร์พล – มาพร้อมกันแล้วหรือยัง – เมื่อพร้อมแล้ว – ยกทัพบก – ไปที่โน้น” ท่ารำตีบทเป็นท่าที่แสดงให้ผู้ชมรู้ความหมายได้ถึงแม้จะไม่มีเนื้อร้อง หรือการพูดจาใดๆ การใช้พื้นที่นั้นก็เป็นการเดินตรวจพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่ มีการเดินตรวจทั้งหัวแถวจนถึงท้ายแถว และตรวจทั้งสองฝั่งจากนั้นก็เดินมาอยู่ตรงกลางกองทัพบก แล้วก็เคลื่อนกองทัพบกไป

5.1.1.4 ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์

รูปที่ 35: รูปแทงอาวุธทวน

ที่มา : ผู้วิจัย

ท่าแทงอาวุธทวนเป็นท่าที่ใช้สำหรับการแสดงที่มีอาวุธยาวเป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง ด้วยการปฏิบัติท่าคือ ยืนบนเท้าซ้าย ย่อเข่า เท้าขวาจรดงอกเท้าอยู่ข้างเท้าซ้าย เปิดเข่าออก มือซ้ายตั้งวางบนให้ด้านด้ามอาวุธอยู่ที่ระหว่างนิ้วหัวแม่มือและฝ่ามือ มือขวาจับด้านปลายอาวุธแขนเหยียดตั้งอยู่ระดับเดียวกับหน้าขาขวา กดไหล่ขวา เอียงศีรษะข้างขวา

เป็นท่าที่แสดงถึงความว่องไว กระฉับกระเฉงในการใช้อาวุธ กลวิธีของการปฏิบัติท่าครั้งนี้ คือ ต้องมีการกลับด้านอาวุธให้ด้านปลายอาวุธเปลี่ยนมาอยู่ที่มือขวา เพราะฉะนั้นผู้แสดงต้องมีทักษะในการรำอาวุธเป็นอย่างดี

รูปที่ 36 : การขัดอาวุธ

ที่มา : ผู้วิจัย

ท่าขัดอาวุธมีการปฏิบัติดังนี้ เท้าขวาก้าวข้าง น้าหนักอยู่ที่เท้าขวา มือซ้ายกำมือหลวมอยู่ด้านหลังข้างซ้าย มือขวาจับด้านปลายอาวุธแนบแผ่นหลัง ให้ด้านด้ามอาวุธขัดที่แขนซ้าย กดไหล่ซ้าย เอียงศีรษะข้างซ้าย หันมองทางด้านซ้าย

ผู้ประดิษฐ์ท่านี้ได้ใส่ท่าของเจ้าเงาะลงไปในางแสดงชุดนี้ เนื่องจากผู้ประดิษฐ์ท่านี้มีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย (ตัวยักษ์) เป็นท่าที่แสดงถึงความคล่องแคล่วในการใช้อาวุธ แข็งแรงและยังแฝงไปด้วยความอ่อนช้อยของผู้แสดงอีกด้วย

รูปที่ 37: การฟุงอาวุธ

ที่มา : ผู้วิจัย

ท่าฟุงอาวุธมีการปฏิบัติดังนี้ ยืนบนเท้าซ้าย ย่อเข่า ยกเท้าขวาเปิดเข่า มือซ้ายจับที่ด้ามอาวุธ เพื่อเตรียมดันอาวุธขึ้น มือขวาจับด้านปลายอาวุธแนบแผ่นหลัง กดไหล่ซ้าย เอียงศีรษะข้างซ้าย หน้ามองทางด้านขวา

ผู้ประคิษฐ์ท่านี้ได้ไ้สท่าของเจ้าเงาะลงไปในการแสดงชุดนี้ เนื่องจากผู้ประคิษฐ์ท่านี้มีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย (ตัวยัณฑ์) เป็นท่าที่แสดงถึงความคล่องแคล่วในการใช้อาวุธของตัวแม่ทัพ อีกทั้งยังสามารถสื่อถึงความตื่นเต้น ตื่นตาตื่นใจให้ผู้รับชมการแสดง

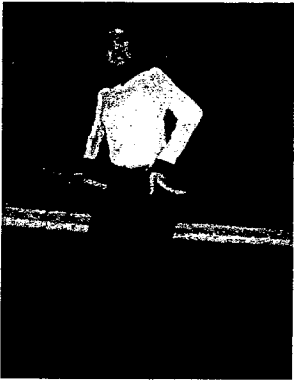
5.1.2วิเคราะห์กระบวนการท่ารำ ลีลาและกลวิธีในการแสดงชุดม้งรายกะยอฉะวาทรวพล

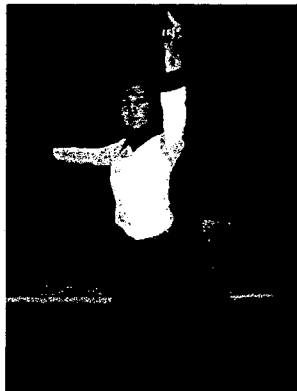
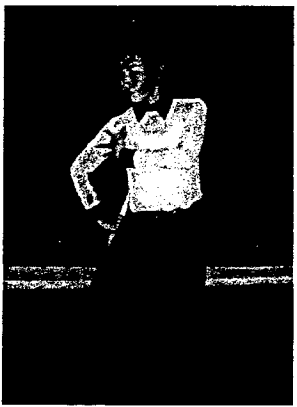
- 5.1.2.1 ประเภทของท่ารำ
- 5.1.2.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของท่ารำ
- 5.1.2.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

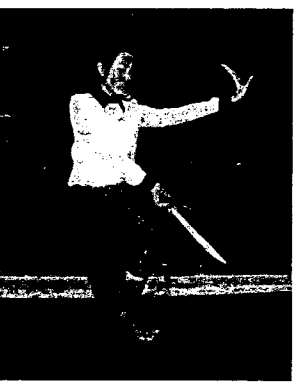
กระบวนการท่ารำม้งรายกะยอฉะวาทรวพลมีเป็นเอกลักษณ์ และความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างกระบวนการท่ารำ จากการศึกษากระบวนการท่ารำชุดม้งรายกะยอฉะวาทรวพล มีรายละเอียดดังนี้

5.1.2.1 ประเภทของท่ารำ

1. ท่ารำหลัก จำนวน10 ท่า ได้แก่

ท่ารำ	รูปภาพ
1. ทำยืนบนเท้าขวา ย่อเข่า เท้าซ้ายอยู่ด้านข้างจรดงอกเท้า งอเข่า มือขวาถืออาวุธในลักษณะหักข้อมือขึ้น งอศอกให้เป็นวงเหลี่ยมอยู่ข้างลำตัว มือซ้ายตั้งวง งอศอกให้เป็นวงเหลี่ยมอยู่ข้างลำตัวเหมือนแขนขวากดไหล่ขวาลง 45 องศา ศีรษะเอียงขวาตามการกดไหล่	
2. ทำยืนบนเท้าซ้าย ย่อเข่า เท้าขวาอยู่ด้านข้างจรดงอกเท้า งอเข่ามือขวาถืออาวุธคว่ำมืออยู่ข้างหน้าระดับหน้าอก ยกข้อศอกขึ้นเสมอหัวไหล่ มือซ้ายแบหงายตั้งแขนระดับง่า ศีรษะ กดไหล่ซ้ายลง 45 องศา ศีรษะเอียงตามการกดไหล่	

ท่ารำ	รูปภาพ
3. ทำนภาพร ยืนบนเท้าขวา ย่อเข้า กระดกเท้าซ้าย มือซ้ายแบหงายตั้งแขนระดับแก้มศีรษะ มือขวาถืออาวุธในลักษณะตั้งแขนตั้งระดับไหล่ กดไหล่ขวา ศีรษะเอียงข้างขวา	
4. ก้าวเท้าไปทางด้านขวา ขว-ซ้าย-ขวา แล้วตะแคงมุกเท้าซ้าย มือซ้ายม้วนจับออกตั้งวงบน มือขวาถืออาวุธในลักษณะหงายมือแขนข้างลำตัวระดับเอว กดไหล่ขวาลง 45 องศา เอียงศีรษะตามการกดไหล่	
5. เท้าซ้ายวางตมเท้า ย่อเข้า เท้าขวาอยู่ใกล้กับเท้าซ้ายวางส้นเท้า ย่อเข้าลง มือขวาถืออาวุธแนบไว้ที่แผ่นหลัง มือซ้ายจับหงายที่ไหล่ขวา กดไหล่ขวา ศีรษะเอียงข้างขวา หน้ามองด้านขวา	

ท่ารำ	รูปภาพ
6. กระโดดแล้ววางเท้าซ้ายเต็มเท้า ย่อเข่า เท้าขวาวางสั้นเท้าทอดขาเหยียดตึงไปด้านหน้า มือซ้ายม้วนจับออกตั้งวงข้างสะโพกข้างซ้าย มือขวาถืออาวุธในลักษณะม้วนข้อมือออกตั้งข้อมือขึ้น ทอดแขนไปตามขาขวา กดไหล่ขวา โน้มตัวไปข้างหน้า เอียงศีรษะข้างขวา หน้ามองไปข้างหน้า	
7. กระโดดเท้าขวาวางเต็มเท้า ย่อเข่า เท้าซ้ายวางสั้นเท้าทอดขาเหยียดตึงไปข้างหน้า มือซ้ายม้วนจับออกตั้งวงแขนเหยียดตึงทอดแขนไปตามขาซ้าย มือขวาถืออาวุธในลักษณะม้วนมือออกตั้งข้อมือข้างสะโพกข้างขวา กดไหล่ซ้าย โน้มตัวไปข้างหน้า เอียงศีรษะข้างซ้าย หน้ามองไปข้างหน้า	
8. ท่าจะ ยืนบนเท้าขวา ยกเท้าซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาถืออาวุธฟาดอาวุธลงด้านข้างลำตัวข้างซ้าย กดไหล่ซ้ายเล็กน้อย เอียงซ้ายเล็กน้อย หน้ามองด้านซ้าย	

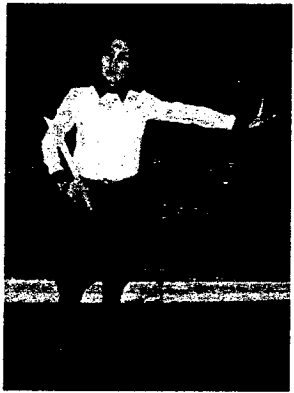
ท่ารำ	รูปภาพ
9. ท่าละ ยืนบนเท้าซ้าย ยกเท้าขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาถืออาวุธฟาดอาวุธลงด้านข้างลำตัวข้างขวา กัดไหล่ ขวาลึกน้อย เอียงขวาลึกน้อย หน้ามองด้านขวา	
10. ท่าทำฉาก ยืนบนเท้าซ้าย ขาเหยียดตั้ง เท้าขวาอยู่ด้านข้างจรดงอกเท้าขวาเหยียดตั้ง มือขวาถืออาวุธระดับกลาง มือซ้ายกรายจีบออกตั้งวงแขนตั้งระดับไหล่ กัดไหล่ซ้าย เอียงศีรษะข้างซ้าย	

1.2 วิเคราะห์กระบวนการท่ารำหลัก

1.1.1 ความหมายของกระบวนการท่ารำ

กระบวนการท่ารำของท่ารำหลักนี้เป็นท่าที่เป็นท่ารำหลักของชุดการแสดง ไม่สามารถตัดท่ารำใดท่ารำหนึ่งออกได้ ต้องคงอยู่ไว้ให้ครบถ้วน เป็นท่ารำที่อยู่ในขั้นตอนของการรำอาวุธของแม่ทัพ เพื่อแสดงถึงความคล่องแคล่วว่องไว ความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงแสนยานุภาพของแม่ทัพ เพื่อแสดงให้เห็นว่าแม่ทัพของตนนั้นมีความสามารถมากน้อยเพียงใด พลทหารจะได้มีขวัญกำลังใจ และมีความมั่นใจในการทำศึกสงครามครั้งนั้นๆ อีกด้วย

1.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

ท่ารำ	รูปภาพ
9. ท่าละ ยืนบนเท้าซ้าย ยกเท้าขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาถืออาวุธฟาดอาวุธลงด้านข้างลำตัวข้างขวา กดไหล่ขวาเล็กน้อย เอียงขวาเล็กน้อย หน้ามองด้านขวา	
10. ท่าเท้าฉาก ยืนบนเท้าซ้าย ขาเหยียดตึง เท้าขวาอยู่ด้านข้างจรดงอกเท้าขวาเหยียดตึง มือขวาถืออาวุธระดับข้อมือ มือซ้ายกรายจีบออกตั้งวงแขนตั้งระดับไหล่ กดไหล่ซ้าย เอียงศีรษะข้างซ้าย	

1.2 วิเคราะห์กระบวนการท่ารำหลัก

1.1.1 ความหมายของกระบวนการท่ารำ

กระบวนการท่ารำของท่ารำหลักนี้เป็นท่าที่เป็นท่ารำหลักของชุดการแสดง ไม่สามารถตัดท่ารำใดท่ารำหนึ่งออกได้ ต้องคงอยู่ไว้ให้ครบถ้วน เป็นท่ารำที่อยู่ในขั้นตอนของการรำอาวุธของแม่ทัพ เพื่อแสดงถึงความคล่องแคล่วว่องไว ความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงแสนยานุภาพของแม่ทัพ เพื่อแสดงให้เห็นพละกำลังของแม่ทัพว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใด พลทหารจะได้มีขวัญกำลังใจ และมีความมั่นใจในการทำศึกสงครามครั้งนั้นๆ อีกด้วย

1.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมีทั้งการรำอยู่กับที่ และการรำเคลื่อนที่ การรำอยู่กับที่นั้นเป็นท่ารำต่อเนื่องจากการเคลื่อนที่อยู่ตรงกลางเวที หรือตรงกลางกองทัพอ เพื่อจะแสดงท่ารำให้ผู้ชมการแสดงได้รับชมกระบวนท่าอย่างชัดเจน โดยที่ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเป็นคนช่างสังเกตว่าต้องไม่ให้ตรงกับพลทหารที่นั่งอยู่ เพราะผู้ชมจะไม่เห็นกระบวนท่าอย่างชัดเจน ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเคลื่อนที่มายู่ช่องกลางระหว่างพลทหาร 2 คน สำหรับการรำเคลื่อนที่ เป็นการไม่ให้ท่าตาย คือท่ารำนั่งอยู่กับที่ ต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อไม่ให้ผู้ชมการแสดงมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ทำให้การแสดงไม่น่าสนใจ อีกนัยหนึ่งในการแสดงชุดนี้เป็นการตรวจพล แม่ทัพจึงต้องเคลื่อนที่สื่อความหมายถึงการตรวจตราแถวและพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่

1.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

การรำตรวจพลเป็นการรำที่ต้องใช้อาวุธ ดังนั้นผู้ที่ได้รับบทบาทเป็นแม่ทัพต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้อาวุธ มีต้องทักษะและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ผู้แสดงต้องรู้หลักของการใช้เหลี่ยมข้อศอกและเหลี่ยมเข่าของพม่าเป็นอย่างดี เพราะการใช้เหลี่ยมของพม่ามีความแตกต่างจากนาฏศิลป์ไทย การใช้ลำแขนของนาฏศิลป์ไทยนั้นเป็นวงโค้ง แตกต่างจากพม่าซึ่งมีการใช้ลำแขนที่เป็นมุม เป็นเหลี่ยม การตีไหล่ของพม่ามีการใช้ไหล่ที่กระฉับกระเฉงตามจังหวะเพลงที่มีความกระชับ

1.1.4 การใช้อารมณ์

การแสดงชุดรำตรวจพลเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อออกทำศึกสงคราม ดังนั้นผู้แสดงต้องแสดงอารมณ์ที่สื่อถึงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม มีความเด็ดเดี่ยว แสดงออกถึงความเข้มแข็ง แสดงอาการอึดกริมน ฟังพอใจเมื่อทราบว่าการกองทัพบกมีความพร้อมสรรพในการออกรบแล้ว

1.1.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนท่า

กระบวนท่ารำหลักนี้เป็นท่ารำที่สื่อถึงความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ กระบวนท่านั้นแสดงให้เห็นถึงความชำนาญ มีการควบอาวุธที่คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง ว่องไว ให้ความรู้สึกอึกheim ทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและตื่นตาตื่นใจไปกับการแสดงนอกจากนี้การแสดงชุดนี้มีการใช้เหลี่ยมมุมของแขนและเข่า ผู้ชมจะได้รับชมความแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากนาฏศิลป์ไทย อีกทั้งยังได้ทราบท่ารำของชนชาติพม่าอีกด้วย

2. ท่าเชื่อม จำนวน 4 ท่า

ท่าร่ำ	รูปภาพ
1. ก้าวเท้าขวาไขว้หน้า เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังเปิดส้นเท้า มือทั้งสองอยู่ข้างหน้าระดับหน้าอก มือซ้ายตั้งวง มือขวาถืออาวุธในลักษณะหักข้อมือเข้าหาลำแขน กดไหล่ซ้าย เอียงศีรษะข้างซ้าย	
2. เท้าขวาวางเต็มเท้าย่อเข้า เท้าซ้ายจรดมุกเท้าด้านข้างเท้าขวา เท้า มือทั้งสองอยู่ข้างหน้าระดับหน้าอก มือซ้ายตั้งวง มือขวาถืออาวุธในลักษณะหักข้อมือเข้าหาลำแขน กดไหล่ซ้าย 45 องศา เอียงศีรษะข้างซ้าย	
3. ก้าวเท้าซ้าย-ขวา - -ซ้าย และเท้าขวา มือซ้ายแบหวางรองรับด้านปลายอาวุธ งอแขนอยู่ระดับเอวข้างลำตัว มือขวาถืออยู่ข้างหน้า วางปลายอาวุธไว้ที่มือซ้าย กดไหล่ซ้าย 45 องศา เอียงศีรษะข้างซ้าย	

ท่ารำ	รูปภาพ
4. ซอยเท้าอยู่กับที่ มือทั้งสองอยู่ระดับแง่ศีรษะ มือซ้ายจีบหงาย มือขวาดึงอาวุธในลักษณะดึงข้อมือขึ้น ก้มตัวลงเล็กน้อย ก้มหน้าลงเล็กน้อย	

2.2 วิเคราะห์กระบวนการท่าเชื่อม

2.2.1 ความหมายของกระบวนการท่ารำ

กระบวนการท่ารำของท่าเชื่อมนี้เป็นท่าที่เชื่อมระหว่างท่ารำหลักของชุดการแสดง เป็นท่ารำที่อยู่ในขั้นตอนของการรำอาวุธของแม่ทัพ เพื่อแสดงถึงความคล่องแคล่วว่องไว ความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงแสนยานุภาพของแม่ทัพ เพื่อแสดงให้พลทหารเห็นว่าแม่ทัพของตนนั้นมีความสามารถมากน้อยเพียงใด พลทหารจะได้มีขวัญกำลังใจ และมีความมั่นใจในการทำศึกสงครามครั้งนั้นๆ อีกด้วย

2.2.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมีทั้งการรำอยู่กับที่ และการรำเคลื่อนที่ การรำอยู่กับที่นั้นเป็นท่ารำต่อเนื่องจากการเคลื่อนที่อยู่ตรงกลางเวที หรือตรงกลางกองทัพ เพื่อจะแสดงท่ารำให้ผู้ชมการแสดงได้รับชมกระบวนการรำอย่างชัดเจน โดยที่ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเป็นคนช่างสังเกตว่าต้องไม่ให้ตรงกับพลทหารที่นั่งอยู่ เพราะผู้ชมจะไม่เห็นกระบวนการอย่างชัดเจน ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเคลื่อนที่มาอยู่ช่องกลางระหว่างพลทหาร 2 คน สำหรับการรำเคลื่อนที่ มีทั้งในลักษณะที่เคลื่อนที่เป็นวงกลม เคลื่อนที่ขึ้นลงเป็นเส้นตรง เป็นการไม่ให้ท่าตาย คือท่ารา้งอยู่กับที่ ต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อไม่ให้ผู้ชมการแสดงมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ทำให้การแสดงไม่น่าสนใจ อีกนัยหนึ่งในการแสดงชุดนี้เป็นการตรวจพล แม่ทัพจึงต้องเคลื่อนที่สื่อความหมายถึงการตรวจตราแถวและพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่

2.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

การรำตรวจพลเป็นการรำที่ต้องใช้อาวุธ ดังนั้นผู้ที่ได้รับบทบาทเป็นแม่ทัพต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้อาวุธ มีต้องทักษะและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ผู้แสดงต้องมีการใช้ไหวพริบในการจัดการพื้นที่เวทีให้มีความเหมาะสมกับอาวุธ ต้องระวังไม่ให้อาวุธไปถูกพลทหารหรือระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุบนเวทีอีกทั้งผู้แสดงยังต้องมีความรู้พื้นฐานของกระบวนท่ารำนาฏยศิลป์พม่าด้วย

2.1.4 การใช้อารมณ์

การแสดงชุดรำตรวจพลเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อออกทำศึกสงคราม ดังนั้นผู้แสดงต้องแสดงอารมณ์ที่สื่อถึงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม มีความเด็ดเดี่ยว แสดงออกถึงความเข้มแข็ง แสดงอาการยิ้มกริ่ม ฟังพอใจเมื่อทราบว่ากองทัพมีความพร้อมสรรพในการออกรบแล้ว

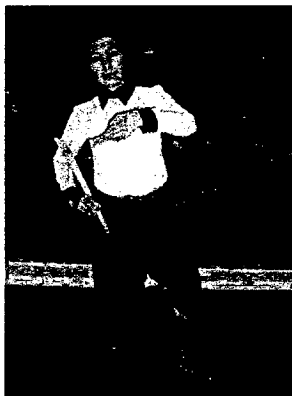
2.1.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนท่า

กระบวนท่าเชื่อมนี้เป็นท่ารำที่เชื่อมระหว่างท่ารำหลัก 2 ท่า ทำให้ท่ารำมีการเชื่อมต่อกันอย่างลื่นไหล ดูแล้วไม่ขัดตา เป็นการทำให้ท่ารำหลักมีความสวยงาม อ่อนช้อยมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ชมรับชมการแสดงได้อย่างสบายตา รู้สึกถึงความสมบูรณ์ของกระบวนท่ารำ

3. ท่ารำกริยา จำนวน 12 ท่า

ท่ารำ	รูปภาพ
1. ท่ายืน เท้าซ้ายวางเต็มเท้า ขาเหยียดตึง เท้าขวาจรดงมูก เท้า ขาเหยียดตึง มือซ้ายกำมือหลวมอยู่ด้านหลังข้างซ้าย มือขวาถืออาวุธอยู่ระดับวงล่าง กศใหญ่ซ้ายเล็กน้อย เอียง ศีรษะข้างซ้าย	

ท่าท่า	รูปภาพ
2. ท่าเดิน เท้าซ้ายก้าวไขว้หน้า เท้าขวาอยู่ด้านหลังเปิดสันเท้า มือขวาถืออาวุธด้านหน้าระดับสะโพกกดข้อมือลง แล้วตั้งข้อมือขึ้นมือซ้ายอยู่ด้านหน้าระดับสะโพกหยิบจิบ แล้วเคลื่อนมือไปข้างลำตัวแล้วตั้งวง กดไหล่ซ้าย เอียงศีรษะข้างซ้าย	
3. ท่าเดิน เท้าขวาก้าวไขว้หน้า เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังเปิดสันเท้า มือขวาถืออาวุธด้านหน้าระดับสะโพกกดข้อมือลงแล้วตั้งข้อมือขึ้นเคลื่อนมือไปข้างลำตัวมือซ้ายอยู่ด้านหน้าระดับสะโพกหยิบจิบแล้วตั้งวง กดไหล่ขวา เอียงศีรษะข้างขวา	
4. ท่ายืน ยืนบนเท้าซ้าย ขาเหยียดตั้งเท้าขวาอยู่ด้านข้างจรดจมูกเท้า ขาเหยียดตั้งมือขวาถืออาวุธด้านหน้าระดับข้อมือ มือซ้ายคว่ำมือ จีบที่ระดับปากดีไหล่ตามจังหวะ เอียงศีรษะข้างซ้ายเล็กน้อย	

ทำร้า	รูปภาพ
5. ทำลูปหนด ยืนบนเท้าซ้ายขาเหยียดตั้งเท้าขวาอยู่ด้านข้างจรดจมูกเท้า ขาเหยียดตั้งมือขวาถืออาวุธด้านหน้าระดับวงล่างมือซ้ายนิ้วชี้และนิ้วกลางเหยียดตั้ง นิ้วที่เหลืองอเก็บที่อุ้งมือ ใช้นิ้วชี้ปาดเหนือริมฝีปากด้านขวาเปลี่ยนใช้นิ้วชี้ปาดเหนือริมฝีปากด้านซ้ายดีไหล่ตามจังหวะ เอียงข้างซ้ายแล้วเปลี่ยนเอียงข้างขวา	
6. ทำเรียก เท้าขวาก้าวไขว้หน้า เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังเปิดสันเท้า เปลี่ยนเป็นเท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาถืออาวุธด้านหน้าระดับวงล่างมือซ้ายอยู่ด้านหน้าระดับอกกดปลายมือลงจีตรัดนิ้ว เคลื่อนมือเข้าหาตัวกลมไหล่ตามจังหวะ พร้อมกับโยกตัวเอียงศีรษะตามการกดไหล่	

ท่าท่า	รูปภาพ
7. ทำขึ้นนิ้ว ในความหมาย ถามถึงไพร่พล เท้าขวาก้าวข้างมือซ้ายถืออาวุธด้านหน้าระดับวงล่างมือขวาขึ้นนิ้วลงแล้วหงายมือเคลื่อนมือออกจากลำตัวกลมไหล่ตามจังหวะ พร้อมโยกตัวเฉียงศีรษะตามการกดไหล่ เปลี่ยนยืนบนเท้าขวา ขาเหยียดตั้งเท้าซ้ายอยู่ด้านข้างจรดจมูกเท้า ขาเหยียดตั้งมือซ้ายถืออาวุธด้านหน้าระดับวงล่างมือขวาขึ้นนิ้วตั้งข้อมือแขนตั้งระดับไหล่ แล้วกดข้อมือลงเคลื่อนมือเข้าหาลำตัวตีไหล่ตามจังหวะเฉียงข้างขวาเล็กน้อย	
8. ทำรวมมือ ในความหมายว่า พร้อมหรือยัง เท้าซ้ายก้าวข้างมือทั้งสองรวมมือด้านหน้าระดับเอว มือขวาถืออาวุธคว่ำมือ มือซ้ายคว่ำมือบนมือขวากล่อมตามจังหวะพร้อมการโยกตัวเฉียงศีรษะพร้อมการกลมไหล่	

ท่าท่า	รูปภาพ
9. ท่ายืน ยืนบนเท้าขวา ขาเหยียดตั้งเท้าซ้ายจรดจมูกเท้า ขาเหยียดตั้งมือขวาถืออาวุธข้างลำตัวให้ดาบพาดที่ลำแขนขวามือซ้ายวางมือที่หน้าขาซ้ายกดไหล่ขวาเล็กน้อย เอียงศีรษะข้างขวาเล็กน้อย	
10. ท่าโกยมือ ในความหมายว่ายกทัพ เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้งสองโกยมือขึ้น กดไหล่ขวา เอียงศีรษะข้างขวา.	
11. ท่าขึ้นนิ้ว ในความหมายว่า ไปที่นั่น ยืนบนเท้าขวา เท้าซ้ายจรดจมูกเท้า ขาเหยียดตั้งมือขวาถืออาวุธข้างลำตัวพาดดาบที่ลำแขนขวามือซ้ายขึ้นนิ้วกดข้อมือลง แขนตั้งระดับไหล่กดไหล่ขวาเล็กน้อยเอียงศีรษะข้างขวา หน้ามองไปทางด้านมือซ้าย	

3.2 วิเคราะห์กระบวนการทำรำกริยา

3.1.1 ความหมายของกระบวนการทำรำ

กระบวนการทำรำของทำรำกริยานี้เป็นท่าที่สื่อสารระหว่างคน 2 คน เป็นการแสดงท่ารำที่ทำให้ความหมายชัดเจนโดยไม่ต้องใช้คำพูด เช่น

- ทำเรียก ในความหมาย กวักมือเรียกเพื่อที่จะพูดคุยด้วย
- ทำชี้นิ้วกวาด ในความหมาย ถ้ามถึงพลทหารทั้งหมด
- ทำรวมมือ ในความหมาย พร้อมกันแล้วหรือยัง
- ทำยิ้ม ในความหมาย พึงพอใจ
- ทำลูบหนวด ในความหมาย กระหยิ่มยิ้มย่อง
- ทำโกยมือ ในความหมาย ให้ยกทัพ
- ทำชี้นิ้ว ในความหมาย ไปที่นั่น คือไปที่สนามรบ

3.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมเป็นการรำอยู่กับที่ เนื่องจากเป็นท่าที่แสดงความหมายในการพูดคุย ได้ถ้ามระหว่างคน 2 คน ไม่มีการเคลื่อนที่ มีเพียงแต่การหันซ้าย – ขวาเท่านั้น

3.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงเป็นอาวุธยาว ดังนั้นผู้แสดงต้องมีความชำนาญในการใช้อาวุธ เพราะทำรำนั้นมีการเปลี่ยนมือสำหรับการปฏิบัติท่ารำ ต้องมีการเปลี่ยนมือที่ใช้ถืออาวุธ ผู้แสดงต้องใช้ไหวพริบในการเปลี่ยนมือถืออาวุธ ไม่ให้ขัดเขิน หรืออาวุธตกระหว่างการแสดง

3.1.4 การใช้อารมณ์

สำหรับการใช้อารมณ์นั้นต้องใช้อารมณ์ให้มีความเหมาะสมกับท่ารำกริยาที่ปฏิบัติในช่วงนั้น เช่น ทำยิ้ม ผู้แสดงต้องยิ้มในหน้า คือการอมยิ้ม ไม่เห็นฟัน เป็นการแสดงอารมณ์ความพึงพอใจ ทำลูบหนวด ผู้แสดงต้องยิ้มในหน้า พร้อมกับทั้งการใช้สายตาที่ให้ความรู้สึกถึงอารมณ์ กระหยิ่มยิ้มย่องในใจ

3.1.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนท่า

ท่ารำกริยานี้เป็นท่ารำที่ลอกเลียนแบบกิริยาธรรมชาติของมนุษย์ แล้วสอดใส่ลีลาของนาฏยศิลป์เข้าไป เพื่อให้เกิดความอ่อนช้อย สวยงามเหมาะกับการแสดงนาฏยศิลป์ ผู้ที่ได้รับชมการแสดงมีความเข้าใจในการแสดงที่ผู้แสดง 2 คนสื่อสารกัน

5.1.2.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของท่ารำ

ซึ่งเป็นตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ดังนี้

1. ส่วนศีรษะและใบหน้า
 2. ส่วนไหล่และลำตัว
 3. ส่วนแขนและมือ
 4. ส่วนขาและเท้า
1. ส่วนศีรษะและใบหน้า มีการเคลื่อนไหว 4 ลักษณะ
 - 1.1 การเอียงซ้าย พร้อมกับการกดไหล่ซ้าย
 - 1.2 การเอียงขวา พร้อมกับการกดไหล่ขวา
 - 1.3 การถักคอ การเอียงศีรษะตรงข้ามกับไหล่ที่กด
 - 1.4 การกล่อมหน้า คือการเคลื่อนศีรษะและใบหน้า ให้เป็นลักษณะเลข 8 แนวนอน
2. ส่วนไหล่และลำตัว มีการเคลื่อนไหว 3 ลักษณะ
 - 2.1 การกดเอวกดไหล่ข้างเดียวกับการเอียงศีรษะ
 - 2.2 การก้มตัวลง
 - 2.3 การโน้มตัวลงไปด้านหน้า
3. ส่วนแขนและมือ มีการเคลื่อนไหว 11 ลักษณะ
 - 3.1 การคว่ำมือหรือหักข้อมือลงในระดับข้อมือและข้อมือ
 - 3.2 การตั้งมือหรือหักมือขึ้นในระดับข้อมือ ข้อมือ และข้อมือ
 - 3.3 การตั้งมือหรือหักข้อมือขึ้นในระดับข้อมือ
 - 3.4 การหักข้อศอกให้เป็นเหลี่ยม
 - 3.5 การม้วนข้อมือเข้าและออก
 - 3.6 การจับกรายมือ
 - 3.7 การจับส่งหลัง
 - 3.8 การตั้งแขน มือแบหงาย
 - 3.9 การควมมือโดยใช้อาวุธ

- 3.10 การขึ้นนิ้ว นิ้วที่เหลือเก็บให้เรียบร้อย
- 3.11 การกำมือหลวมไว้ที่สะโพก ในท่าขัดอาวุธทวน
4. ส่วนขาและเท้า มีการเคลื่อนไหว 7 ลักษณะ
 - 4.1 การก้าวหน้า
 - 4.2 การก้าวข้าง
 - 4.3 การยกเท้า
 - 4.4 การวิ่งซอยเท้า
 - 4.5 การเตะจุมูกเท้า
 - 4.6 การวางเต็มเท้า
 - 4.7. การเปิดส้นเท้าหลัง

5.1.2.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

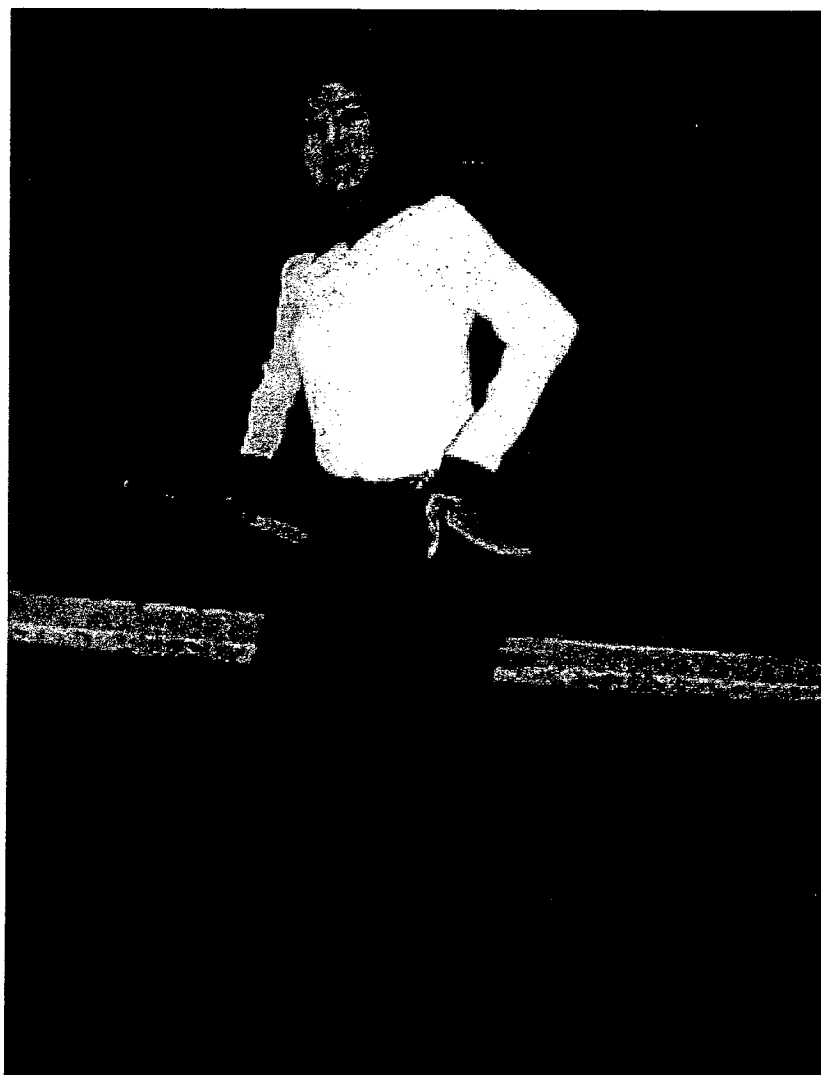
ทิศทางการใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดงชุดม้งรายละเอียดจะวาดรวบผล มีการใช้พื้นที่เวทีทั้งหมด เพราะว่าเป็นการตรวจความเรียบร้อยของกองทัพอ จึงต้องตรวจดูกองทัพออย่างทั่วถึง ซึ่งมีทิศทางการใช้พื้นที่ ดังนี้

- การเคลื่อนที่เป็นแนวตรง
 1. จากด้านหลังขึ้นมายังหน้า
 2. จากด้านหน้าลงไปข้างหลัง
- การเคลื่อนที่เป็นแนวเฉียง
 1. จากด้านหลังส่วนขวาเฉียงขึ้นมาด้านซ้าย แล้วหยุดอยู่กลางเวที
- การเคลื่อนที่เป็นแนวโค้ง
 1. จากการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้านหน้า แล้วเดินเลี้ยวมาตรวจพลอีกฝั่งหนึ่ง
 2. จากการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้านหลัง แล้วเดินเลี้ยวมาตรวจพลอีกฝั่งหนึ่ง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การสำรวจผลเป็นการตรวจดูความพร้อม ความเรียบร้อยของพลทหารและกองทัพบก ดังนั้นการเคลื่อนที่จึงมีการใช้พื้นที่เวทีทั้งหมด เมื่อตรวจพลเรียบร้อยแล้ว จึงเดินมาเรียกถามคนธง ซึ่งการเรียกถามคนธงนี้ เป็นการถามความพร้อมของกองทัพบก แล้วเดินกลับไปอยู่ตรงกลางกองทัพบก คนธงก็เคลื่อนมาอยู่หน้ากองทัพบก แล้วจึงเริ่มเคลื่อนกองทัพบกออกเดินทาง

สรุปได้ว่า กระบวนทำรำชุดมั่งรายกะยอฉะวตรวพล เป็นทำรำที่แม่ทัพแสดงถึงการเดินตรวจความพร้อม ความฮึกเหิมของกองทัพ มีท่าหลัก เป็นท่าที่สื่อความหมายในการรำตรวจพล เป็นการรำอาวุธที่แสดงถึงความคล่องแคล่ว ชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ ทำกริยา เป็นท่าที่เลียนแบบธรรมชาติแต่นำมาปรับใช้ ใ้ลีลาของนาฏศิลป์ไทยเข้าไปเพื่อให้เกิดความสวยงามอ่อนช้อยยิ่งขึ้น ท่าเชื่อม เป็นท่าที่เชื่อมระหว่างท่ารำ ทำให้ท่ารำเกิดความสวยงาม ไม่โดด ท่ารำขยาย เป็นท่าที่รำขยายให้เกิดความชัดเจน เป็นท่ารำที่ปรากฏเฉพาะรำตรวจพลในแต่ละชุดนั้นๆ เช่น ท่าที่แสดงถึงคำพูดที่ว่า “การเรียก – ไฟรพล – มาพร้อมกันแล้วหรือยัง – เมื่อพร้อมแล้ว – ยกทัพ – ไปที่โน้น” ท่ารำตีบทเป็นท่าที่แสดงให้ผู้ชมรู้ความหมายได้ถึงแม้จะไม่มีเนื้อร้อง หรือการพูดจาใดๆ การใช้พื้นที่นั้นก็เป็นการเดินตรวจพลหาว่ามีความพร้อมหรือไม่ มีการเดินตรวจทั้งหัวแถวจนถึงท้ายแถว และตรวจทั้งสองฝั่ง จากนั้นก็เดินมาอยู่ตรงกลางกองทัพ แล้วก็เคลื่อนกองทัพไป

5.1.2.4 ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์

รูปที่ 38 : ท่ารำเอกลักษณ์ของชนชาติพม่า 1

ที่มา : ผู้วิจัย

มีการปฏิบัติท่ารำดังนี้ ยืนบนเท้าขวา ย่อเข่าเปิดเข่าออก เท้าซ้ายจรดงอกเท้าเปิดเข่าออก มือซ้ายตั้งวงหักข้อมือขึ้นอยู่ด้านข้างลำตัวระดับสะโพก งอศอกขึ้นให้มีลักษณะเป็นเหลี่ยมมุม มือขวาลืออาวุธหักข้อมือขึ้นอยู่ด้านข้างลำตัวระดับสะโพก งอศอกขึ้นให้มีลักษณะเป็นเหลี่ยมมุม กอดไหล่ขวา 45 องศา เอียงศีรษะตามการกอดไหล่ ปะปลายกางเขน

เป็นท่าที่นำท่ารำของนาฏศิลป์พม่ามาผสมผสานซึ่งอยู่บนพื้นฐานของท่ารำนานาฏศิลป์ไทย เป็นท่าที่แสดงให้เห็นผู้ชมการแสดงทราบได้ว่าผู้แสดงเป็นชนชาติพม่า

รูปที่ 39 : ท่ารำเอกลักษณ์ของชนชาติพม่า 2

ที่มา : ผู้วิจัย

มีการปฏิบัติท่ารำดังนี้ ยืนบนเท้าซ้าย ย่อเข่าเปิดเข่าออก เท้าขวาจรดงมูกเท้าเปิดเข่าออก มือซ้ายแบหงายตั้งแขนระดับไหล่ มือขวาถืออาวุธด้านหน้าระดับหน้าอก ยกศอกขึ้นให้อยู่ในระดับไหล่ขวา กดไหล่ซ้าย 45 องศา เอียงศีรษะตามการกดไหล่ เปิดคางขึ้น

เป็นท่าที่นำท่ารำของนาฏยศิลป์พม่ามาผสมผสานซึ่งอยู่บนพื้นฐานของท่ารำนาฏยศิลป์ไทย เป็นท่าที่แสดงให้เห็นผู้ชมการแสดงทราบได้ว่าผู้แสดงเป็นชนชาติพม่า อีกทั้งยังเป็นท่าที่แสดงถึงความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วเข้ากับทำนองและจังหวะเพลงที่ใช้ในการแสดงชุดนี้ด้วย

รูปที่ 40 : ทำรำเอกลักษณ์ของชนชาติพม่า 3

ที่มา : ผู้วิจัย

มีการปฏิบัติทำรำดังนี้ ยืนบนเท้าซ้าย ย่อเข้าเปิดเข้าออก เท้าขวาวางส้นเท้า ทอดขาเหยียด
ตั้งไปด้านหน้า มือซ้ายตั้งวงอยู่ด้านข้างระดับสะโพก มือขวาถืออาวุธตั้งข้อมือขึ้น แขนเหยียดตั้ง
ทอดแขนไปตามขาที่เหยียดออกไป กดไหล่ขวา โน้มตัวไปข้างหน้า เอียงศีรษะตามการกดไหล่
เปิดกางขึ้น มองไปข้างหน้า

เป็นท่าที่นำท่ารำของนาฏศิลป์พม่ามาผสมผสานซึ่งอยู่บนพื้นฐานของท่ารำนาฏศิลป์
ไทย เป็นท่าที่แสดงให้ผู้ชมการแสดงทราบได้ว่าผู้แสดงเป็นชนชาติพม่า อีกทั้งยังเป็นท่าที่แสดง
ถึงความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วเข้ากับทำนองและจังหวะเพลงที่ใช้ในการแสดงชุดนี้ด้วย

5.1.3 วิเคราะห์กระบวนการท่ารำ ลีลาและกลวิธีในการแสดงชุดขุนไสยศตวรรษพล

5.1.3.1 ประเภทของท่ารำ

5.1.3.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของท่ารำ

5.1.3.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

5.1.3.1 ประเภทของท่ารำ

กระบวนการท่ารำขุนไสยศตวรรษพลมีเป็นเอกลักษณ์ และความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างกระบวนการท่ารำ จากการศึกษากระบวนการท่ารำขุนไสยศตวรรษพล มีรายละเอียดดังนี้

ท่ารำหลัก จำนวน 2 ท่า ได้แก่

ท่ารำ	รูปภาพ
1. ท่าเชิงเทียน หันตัวทางด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือซ้ายแบมือระดับชายพก มือขวาถืออาวุธดาบวางบนมือซ้าย	
2. ท่ากระหวัดเกล้า เท้าซ้ายก้าวไขว้หน้า เท้าขวาอยู่ด้านหลัง เปิดส้นเท้า มือซ้ายตั้งวางบน มือขวาถืออาวุธดาบหักข้อมือเข้าหาลำแขน อยู่ระดับวางบน ศีรษะเอียงข้างซ้าย	

1.3 วิเคราะห์กระบวนการทำรำหลัก

1.1.1 ความหมายของกระบวนการทำรำ

กระบวนการทำรำของทำรำหลักนี้เป็นท่าที่เป็นท่ารำหลักของชุดการแสดง ไม่สามารถตัดท่ารำใดท่ารำหนึ่งออกได้ ต้องคงอยู่ไว้ให้ครบถ้วน เป็นท่ารำที่อยู่ในขั้นตอนของการรำอาวุธของแม่ทัพ เพื่อแสดงถึงความคล่องแคล่วว่องไว ความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงแสนยานุภาพของแม่ทัพ เพื่อแสดงให้พลทหารเห็นว่าแม่ทัพของตนนั้นมีความสามารถมากน้อยเพียงใด พลทหารจะได้มีขวัญกำลังใจ และมีความมั่นใจในการทำศึกสงครามครั้งนั้นๆ อีกด้วย

1.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมีทั้งการรำอยู่กับที่ และการรำเคลื่อนที่ การรำอยู่กับที่นั้นเป็นท่ารำต่อเนื่องจากการเคลื่อนที่อยู่ตรงกลางเวที หรือตรงกลางกองทัพ เพื่อจะแสดงท่ารำให้ผู้ชมการแสดงได้รับชมกระบวนการทำรำอย่างชัดเจน โดยที่ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเป็นคนช่างสังเกตว่าต้องไม่ให้ตรงกับพลทหารที่นั่งอยู่ เพราะผู้ชมจะไม่เห็นกระบวนการอย่างชัดเจน ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเคลื่อนที่มาอยู่ช่องกลางระหว่างพลทหาร 2 คน สำหรับการรำเคลื่อนที่ เป็นการไม่ให้ท่าตายคือท่ารำนิ่งอยู่กับที่ ต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อ ทำให้การแสดงไม่น่าสนใจ อีกนัยหนึ่งในการแสดงชุดนี้เป็นการตรวจพล แม่ทัพจึงต้องเคลื่อนที่สื่อความหมายถึงการตรวจตราแถวและพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่

1.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

การรำตรวจพลเป็นการรำที่ต้องใช้อาวุธ ดังนั้นผู้ที่ได้รับบทบาทเป็นแม่ทัพต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้อาวุธ มีต้องทักษะและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ผู้แสดงต้องมีทักษะในการใช้อาวุธยาวอย่างดี อย่างเช่นท่าที่ 1 ท่าเชิงเทียนนั้น เป็นท่าที่มีขอขวางอาวุธ มือซ้ายรองรับค้ำอาวุธ พร้อมกับการยกเท้า ดังนั้นเท้าและมือทั้งสองข้างต้องมีความสัมพันธ์กัน จะปฏิบัติทำให้ตรงจังหวะอย่างสวยงาม

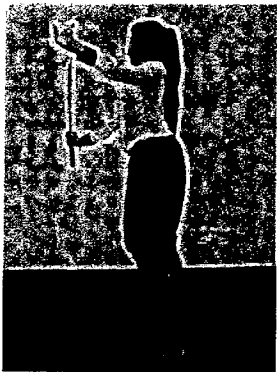
1.1.4 การใช้อารมณ์

การแสดงชุดรำตรวจพลเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อออกทำศึกสงคราม ดังนั้นผู้แสดงต้องแสดงอารมณ์ที่สื่อถึงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม มีความเด็ดเดี่ยว แสดงออกถึงความเข้มแข็ง แข็งแรงเพื่อปลุกขวัญกำลังใจให้กับกองทัพ

1.1.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนท่า

กระบวนท่ารำหลักนี้เป็นท่ารำที่สื่อถึงความชำนาญในการรำอาวุธของแม่ทัพ กระบวนทำนั้นแสดงให้เห็นถึงความชำนาญ มีการควงอาวุธที่คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง เข้มแข็ง ให้ความรู้สึกอีกหิเม ทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและตื่นตาตื่นใจไปกับการแสดง

2. ท่าเชื่อม จำนวน 3 ท่า

ท่ารำ	รูปภาพ
1. เท้าขวาก้าวไขว้หน้า เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังเปิดส้นเท้า มือขวาถืออาวุธดาบแนบแผ่นหลัง มือซ้ายจับคว่าด้านหน้าระดับชายพก ศีรษะเอียงข้างขวา	
2. ท่าแผ่นตัว ยืนนำหน้าอยู่ที่เท้าขวา ยึดเข้าขึ้น เท้าซ้ายวางเฉียงเท้าขวา เปิดส้นเท้า มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาถืออาวุธดาบระดับวงกลาง	

ท่ารำ	รูปภาพ
2. ยืนนำหน้ากอยู่ที่เท้าซ้าย ย่อเข่าลง เท้าขวาประเท้าแล้ว ยกขึ้นมือซ้ายตั้งวงบน มือขวาถืออาวุธดาบหักข้อมือเข้า หาลำแขน ศีรษะเอียงข้างซ้าย	

2.3 วิเคราะห์กระบวนการท่าเชื่อม

2.1.1 ความหมายของกระบวนการท่ารำ

กระบวนการท่ารำของท่าเชื่อมนี้เป็นท่าที่เชื่อมระหว่างท่ารำหลักของชุดการแสดง เป็นท่ารำที่อยู่ในขั้นตอนของการรำอาวุธของแม่ทัพ เพื่อแสดงถึงความคล่องแคล่วว่องไว ความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ การใช้ท่าเชื่อมนี้ทำให้ท่าหลัก 2 ท่ามีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี

2.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมีทั้งการรำอยู่กับที่ และการรำเคลื่อนที่ การรำอยู่กับที่นั้นเป็นท่ารำต่อเนื่องจากการเคลื่อนที่อยู่ตรงกลางเวที หรือตรงกลางกองทัพ เพื่อจะแสดงท่ารำให้ผู้ชมการแสดงได้รับชมกระบวนการรำอย่างชัดเจน โดยที่ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเป็นคนช่างสังเกตว่าต้องไม่ให้ตรงกับพลทหารที่นั่งอยู่ เพราะผู้ชมจะไม่เห็นกระบวนการอย่างชัดเจน ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเคลื่อนที่มาอยู่ช่องกลางระหว่างพลทหาร 2 คน สำหรับการรำเคลื่อนที่ มีทั้งในลักษณะที่เคลื่อนที่เป็นวงกลม เคลื่อนที่ขึ้นลงเป็นเส้นตรง เป็นการไม่ให้ท่าตาย คือท่ารำนิ่งอยู่กับที่ ต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อไม่ให้ผู้ชมการแสดงมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ทำให้การแสดงไม่น่าสนใจ อีกนัยหนึ่งในการแสดงชุดนี้เป็นการตรวจพล แม่ทัพจึงต้องเคลื่อนที่สื่อความหมายถึงการตรวจตราแถวและพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่

2.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

การรำตรวจพลเป็นการรำที่ต้องใช้อาวุธ ดังนั้นผู้ที่ได้รับบทบาทเป็นแม่ทัพต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้อาวุธ มีต้องทักษะและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีดังนั้นผู้แสดงต้องมีการใช้ไหวพริบในการจัดการพื้นที่เวทีให้มีความเหมาะสมกับอาวุธ ต้องระวังไม่ให้อาวุธไปถูกพลทหารหรือระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุบนเวที

2.1.4 การใช้อารมณ์

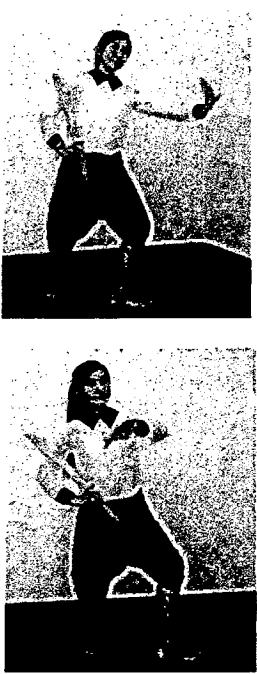
การแสดงชุดรำตรวจพลเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อออกทำศึกสงคราม ดังนั้นผู้แสดงต้องแสดงอารมณ์ที่สื่อถึงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม มีความเด็ดเดี่ยว แสดงออกถึงความเข้มแข็ง เพื่อเป็นการปลุกขวัญกำลังใจให้พลทหารด้วย

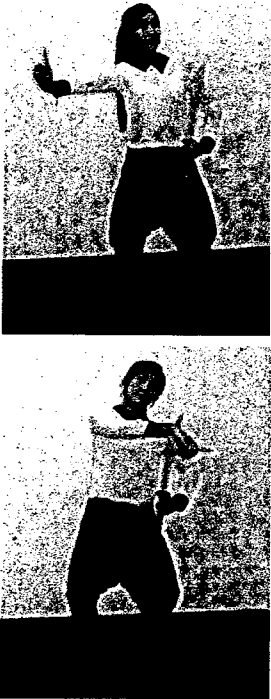
2.1.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนท่า

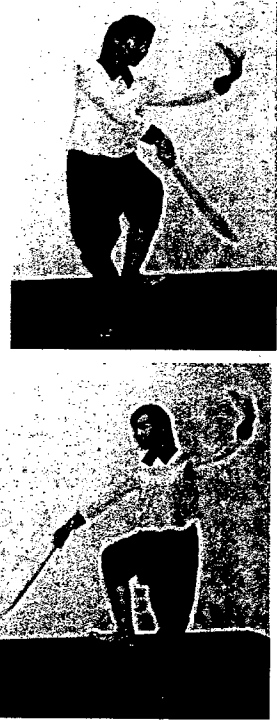
กระบวนท่าเชื่อมนี้เป็นท่ารำที่เชื่อมระหว่างท่ารำหลัก 2 ท่า ทำให้ท่ารำมีการเชื่อมต่อกันอย่างลื่นไหล ดูแล้วไม่ขัดตา เป็นการทำให้ท่ารำหลักมีความสวยงาม อ่อนช้อยมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ชมรับชมการแสดงได้อย่างสบายตา รู้สึกถึงความสมบูรณ์ของกระบวนท่ารำ

3. ท่ารำกริยา จำนวน 13 ท่า

ท่ารำ	รูปภาพ
1. ท่าเดินมือขวาถืออาวุธดาบแนบแผ่นหลัง มือซ้ายหยิบจิบ แล้วปล่อยจิบตั้งวงจอแนบข้างลำตัว เท้าซ้ายก้าวไขว้หน้า เท้าขวาอยู่ด้านหลังเปิดส้นเท้า ศีรษะเอียงข้างซ้าย	

ท่าท่า	รูปภาพ
2. ทำยืน เพื่อรอการทำความเคารพจากกองทัพ เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาจับอาวุธดาบแนบแผ่นหลัง มือซ้ายตั้งวงแขนเหยียดตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงด้านซ้าย	
3. ทำยืน เท้าซ้ายวางเต็มเท้า เท้าขวาวางเหลื่อมเปิดปลายเท้า มือขวาถืออาวุธดาบแนบแผ่นหลัง มือซ้ายคว่ำมือกรีดนิ้วมือระดับปาก	
4. ทำเรียกเท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาถืออาวุธดาบโดยพาดอาวุธไว้ที่ลำแขน มือซ้ายอยู่ด้านหน้า ตั้งวงแล้วค่อยๆ กดข้อมือลง นิ้วมือเหยียดตั้ง ค่อยๆ เก็บนิ้วเรียงกัน	

ท่ารำ	รูปภาพ
5. ทำชี้ เพื่อถามถึงไพร่พล เท้าขวาก้าวข้าง มือซ้ายถืออาวุธ ดาบโดยพาดอาวุธไว้ที่ลำแขน มือขวาชี้นิ้วตั้งข้อมือแขน ตั้ง วาดแขนจากด้านหน้าไปข้างลำตัวด้านขวา จากนั้นมือ ขวาคดข้อมือลง แล้ววาดแขนกลับมาด้านหน้า	
6. ทำรวมมือ เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้งสองอยู่ด้านหน้าระดับ เอว มือขวาถืออาวุธดาบคว่ำมือ มือซ้ายคว่ำมืออยู่บนมือ ขวา	
7. ทำโกยมือ ในความหมาย ให้ยกทัพหันเฉียงตัว เท้าขวา ก้าวข้าง มือทั้งสองงอแขนอยู่ด้านข้างลำตัว มือซ้ายแบ หงาย มือขวาถืออาวุธดาบในลักษณะแบหงาย	

ท่ารา	รูปภาพ
8. ทำขึ้นัว ในความหมาย ไปที่นุ่น ยืนนำหน้าอยู่ที่เท้าซ้าย เท้าขวาเตะจมูกระหว่างเหยียดตั้งมือขวาถืออาวุธคาบข้าง ลำตัว มือซ้ายขึ้นัวไปด้านหน้าแขนเหยียดตั้ง	
9. ท่าละ ในความหมาย เป็นการตัดไม้ข่มนามขึ้นบนเท้าขวา ยกเท้าซ้าย มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาถืออาวุธคาบพื้นลง ด้านข้างลำตัวด้านซ้าย จากนั้นวางเท้าซ้ายลง ยกเท้าขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาถืออาวุธคาบฟาดลงด้านข้างลำตัว ด้านขวา	

ท่ารำ	รูปภาพ
10. ทำยืน ยืนนำหน้าอยู่ที่เท้าขวา เท้าซ้ายจรดงอกเท้าขวา เขยิบคืบตั้ง มือขวาถืออาวุธดาบแนบแผ่นหลัง มือซ้ายวางมือที่หน้าขาขวา	
11. ทำขึ้นม้า หันด้านขวา เท้าขวาก้าวไขว้หน้า เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังเปิดสันเท้า มือขวาถืออาวุธดาบอยู่ระดับข้อมือ มือซ้ายจับควา่ด้านหน้าระดับเอว ศีรษะเอียงข้างซ้าย จากนั้นยกเท้าซ้าย มือซ้ายสอดจับขึ้น มือแบหงายตั้งแขน ศีรษะเอียงข้างขวา	
12. ทำขี่ม้า เท้าซ้ายวางเต็มเท้า เท้าขวาขโยกเท้า มือขวาถืออาวุธดาบพาดที่ลำแขน มือซ้ายจับที่หูม้าแฝง	

3.3 วิเคราะห์กระบวนการทำรำกริยา

3.3.1 ความหมายของกระบวนการทำรำ

กระบวนการทำรำของทำรำกริยานี้เป็นท่าที่สื่อสารระหว่างคน 2 คน เป็นการแสดงท่ารำที่ทำให้ความหมายชัดเจนโดยไม่ต้องใช้คำพูด เช่น

- ทำเรียก ในความหมาย กวักมือเรียกเพื่อที่จะพูดคุยด้วย
- ทำชี้นิ้วกวาด ในความหมาย ถามถึงพลทหารทั้งหมด
- ทำรวมมือ ในความหมาย พร้อมกันแล้วหรือยัง
- ทำยิ้ม ในความหมาย พึงพอใจ
- ทำโกยมือ ในความหมาย ให้ยกทัพ
- ทำชี้นิ้ว ในความหมาย ไปที่นั่น คือไปที่สนามรบ

3.3.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงเป็นการรำอยู่กับที่ เนื่องจากเป็นท่าที่แสดงความหมายในการพูดคุย ได้ถามระหว่างคน 2 คน ไม่มีการเคลื่อนที่ มีเพียงแต่การหันซ้าย – ขวาเท่านั้น

3.3.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

การแสดงชุดนี้มีการใช้ ดังนั้นผู้แสดงต้องมีความชำนาญในการใช้อาวุธ เพราะทำรำนั้นมีการเปลี่ยนมือสำหรับการปฏิบัติท่ารำ ต้องมีการเปลี่ยนมือที่ใช้ถืออาวุธ ผู้แสดงต้องใช้ไหวพริบในการเปลี่ยนมือถืออาวุธ ไม่ให้ขัดเขิน หรืออาวุธระหว่างการแสดง

3.3.4 การใช้อารมณ์

สำหรับการใช้อารมณ์นั้นต้องใช้อารมณ์ให้มีความเหมาะสมกับท่ารำกริยาที่ปฏิบัติในช่วงนั้น เช่น ทำยิ้ม ผู้แสดงต้องยิ้มในหน้า คือการอมยิ้ม ไม่เห็นฟัน เป็นการแสดงอารมณ์ความพึงพอใจ ทำลูบหนวด ผู้แสดงต้องยิ้มในหน้า

3.3.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนการทำ

ท่ารำกริยานี้เป็นท่ารำที่ลอกเลียนแบบกริยาธรรมชาติของมนุษย์ แล้วสอดใส่ลีลาของนาฏศิลป์เข้าไป เพื่อให้เกิดความอ่อนช้อย สวยงามเหมาะกับการแสดงนาฏศิลป์ ผู้ที่รับชมการแสดงมีความเข้าใจในการแสดงที่ผู้แสดง 2 คนสื่อสารกัน

5.1.3.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของท่ารำ

ซึ่งเป็นตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ดังนี้

1. ส่วนศีรษะและใบหน้า
2. ส่วนไหล่และลำตัว
3. ส่วนแขนและมือ
4. ส่วนขาและเท้า

1. ส่วนศีรษะและใบหน้า มีการเคลื่อนไหว 4 ลักษณะ
 - 1.1 การเอียงซ้าย พร้อมกับการกดไหล่ซ้าย
 - 1.2 การเอียงขวา พร้อมกับการกดไหล่ขวา
 - 1.3 การลั่นคอ การเอียงศีรษะตรงข้ามกับไหล่ที่กด
 - 1.4 การกล่อมหน้า คือการเคลื่อนศีรษะและใบหน้า ให้เป็นลักษณะเลข 8 แนวนอน
2. ส่วนไหล่และลำตัว มีการเคลื่อนไหว 4 ลักษณะ
 - 2.1 การกดเอวกดไหล่ข้างเดียวกับการเอียงศีรษะ
 - 2.2 การก้มตัวลงเล็กน้อยในท่าเชิงเทียน
 - 2.3 การย่อนตัว คือการทิ้งน้ำหนักตัวไปข้างหน้า แล้วคืนน้ำหนักตัวกลับมา
 - 2.4 การพลิกตัว เป็นการพลิกตัวอย่างรวดเร็วพร้อมกับเท้า
3. ส่วนแขนและมือ มีการเคลื่อนไหว 12 ลักษณะ
 - 3.1 การคว่ำมือหรือหักข้อมือลงในระดับข้อมือและข้อมือ
 - 3.2 การตั้งมือหรือหักมือขึ้นในระดับข้อมือ ข้อมือ และข้อมือ
 - 3.3 การตั้งมือหรือหักข้อมือขึ้นในระดับข้อมือ
 - 3.4 การแทงมือตั้งวง
 - 3.5 การม้วนข้อมือเข้าและออก
 - 3.6 การจีบกรายมือ
 - 3.7 การจีบส่งหลัง
 - 3.8 การตั้งแขน มือแบหงาย
 - 3.9 การควมมือโดยใช้อาวุธ
 - 3.10 การคว่ำข้อมือลงข้างลำตัวในการฟาดอาวุธท่าฉะ
 - 3.11 การขึ้นนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือเก็บให้เรียบร้อย
 - 3.12 การกำมือหลวมไว้ที่สะโพก ในท่าขัดดาบ

4. ส่วนขาและเท้า มีการเคลื่อนไหว 8 ลักษณะ

4.1 การก้าวหน้า

4.2 การก้าวข้าง

4.3 การยกเท้า

4.4 การวิ่งซอยเท้า

4.5 การเตะจุมูกเท้า

4.6 การวางเต็มเท้า

4.7. การเปิดส้นเท้าหลัง

4.8 การพลิกเท้าจากเท้าขวาก้าวข้าง เป็นเท้าซ้ายก้าวข้าง

5.1.3.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

ทิศทางการใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดงชุดหุ่นโศกสรวลผล มีการใช้พื้นที่เวทีทั้งหมด เพราะว่าเป็นการตรวจความเรียบร้อยของกองทัพ จึงต้องตรวจดูกองทัพอย่างทั่วถึง ซึ่งมีทิศทางการใช้พื้นที่ ดังนี้

- การเคลื่อนที่เป็นแนวตรง

1. จากด้านหลังขึ้นมาข้างหน้า
2. จากด้านหน้าลงไปข้างหลัง

- การเคลื่อนที่เป็นแนวเฉียง

1. จากด้านหลังส่วนขวาเฉียงขึ้นมาด้านซ้าย แล้วหยุดอยู่กลางเวที

- การเคลื่อนที่เป็นแนวโค้ง

1. จากการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้านหน้า แล้วเดินเลี้ยวมาตรวจพลอีกฝั่งหนึ่ง
2. จากการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้านหลัง แล้วเดินเลี้ยวมาตรวจพลอีกฝั่งหนึ่ง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การรำตรวจพลเป็นการตรวจดูความพร้อม ความเรียบร้อยของพลทหารและกองทัพ ดังนั้นการเคลื่อนที่จึงมีการใช้พื้นที่เวทีทั้งหมด เมื่อตรวจกองทัพเรียบร้อยแล้ว จึงเดินมาเรียกถามคนธง ซึ่งการเรียกถามคนธงนี้ เป็นการถามความพร้อมของกองทัพ แล้วเดินกลับไปอยู่ตรงกลางกองทัพ คนธงก็เคลื่อนมาอยู่หน้ากองทัพ แล้วจึงเริ่มเคลื่อนกองทัพออกเดินทาง

สรุปได้ว่า กระบวนท่ารำชุดหุ่นโศกสรวลผล เป็นท่ารำที่แม่ทัพแสดงถึงการเดินตรวจความพร้อม ความอึกเหิมของกองทัพ มีท่าหลัก เป็นท่าที่สื่อความหมายในการรำตรวจพล เป็นการ

รำอาวูธที่แสดงถึงความคล่องแคล่ว ชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ ทำกริยา เป็นท่าที่เลียนแบบ ธรรมชาติแต่นำมาปรับใช้ ใส่ลีลาของนาฏศิลป์ไทยเข้าไปเพื่อให้เกิดความสวยงาม อ่อนช้อย ยิ่งขึ้น ท่าเชื่อม เป็นท่าที่เชื่อมระหว่างท่ารำ ทำให้ท่ารำเกิดความสวยงาม ไม่โดด ท่ารำขยาย เป็นท่าที่รำขยายให้เกิดความชัดเจน โดยต้องมีความสัมพันธ์กับท่าหลักและท่ารอง ใช้ขยายท่ารำหลักและท่ารองให้ดูสวยงามขึ้น เช่น ท่าตบเท้าในท่าเท้าฉาก เพื่อรอการทำความเคารพจากพลทหาร ท่าเอกลักษณะหรือท่าเฉพาะ เป็นท่ารำที่ปรากฏเฉพาะรำตรวจพลในแต่ละชุดนั้นๆ เช่นท่าใช้น้ำหนึ่ง มีการใช้ท่ารำตีบท เช่น ท่าที่แสดงถึงคำพูดที่ว่า “การเรียก – ไพร์พล – มาพร้อมกัน แล้วหรือยัง – เมื่อพร้อมแล้ว – ยกทัพ – ไปที่โน้น” ท่ารำตีบทเป็นท่าที่แสดงให้ผู้ชมรู้ความหมาย ได้ถึงแม้จะไม่มีเนื้อเรื่อง หรือการพูดจาใดๆ การใช้พื้นที่นั้นก็เป็นการเดินตรวจพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่ มีการเดินตรวจทั้งหัวแถวจนถึงท้ายแถว และตรวจทั้งสองฝั่ง จากนั้นก็เดินมาอยู่ตรงกลางกองทัพ แล้วก็เคลื่อนกองทัพไป

5.1.3.4 ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์

รูปที่ 41 : ท่าเชิงเทียน

ที่มา : ผู้วิจัย

มีการปฏิบัติท่ารำดังนี้ ยืนบนเท้าขวาย่อเข้า ยกข้างเท้าซ้าย มือซ้ายแบหงายอยู่ด้านหลัง ระวังขาพับ รองรับค้ำอาวุธ มือขวาดึงอาวุธ ควงอาวุธแล้วตั้งค้ำอาวุธบนมือซ้าย กดไหล่ขวา เอียงศีรษะข้างขวา

เป็นท่าที่แสดงถึงความคล่องแคล่วในการใช้อาวุธ แต่ไม่กระชับกระเฉงเหมือนดังท่ารำของชนชาติมอญและชนชาติพม่า เนื่องจากจังหวะและทำนองที่ใช้ในการแสดงไม่เร่งเร็ว การปฏิบัติท่ารำจึงต้องมีความสัมพันธ์กับจังหวะและทำนอง

รูปที่ 42 : ทำกระหวัดเกล้า

ที่มา : ผู้วิจัย

มีการปฏิบัติทำดังนี้ เท้าซ้ายก้าวไขว้หน้า เท้าขวาอยู่ด้านหลังเปิดส้นเท้า มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาดึงอาวุธในลักษณะหักข้อมือเข้าหาลำแขนระดับวงบน กดไหล่ซ้าย เอียงศีรษะข้างซ้าย เป็นท่ารำที่แสดงถึงความสง่างามของแม่ทัพ วิธีปฏิบัติทำนี้มีการใช้การสะอึกเข้าขึ้นตามจังหวะเพลง แล้วหมุนรอบตัวตามจังหวะที่เนิบ ไม่รวดเร็วนัก ไม่แรงเร็ว

5.1.4 วิเคราะห์กระบวนการท่ารำ ถีลาและกลวิธีในการแสดงชุดกามนีตรวพล

5.1.4.1 ประเภทของท่ารำ

5.1.4.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของท่ารำ

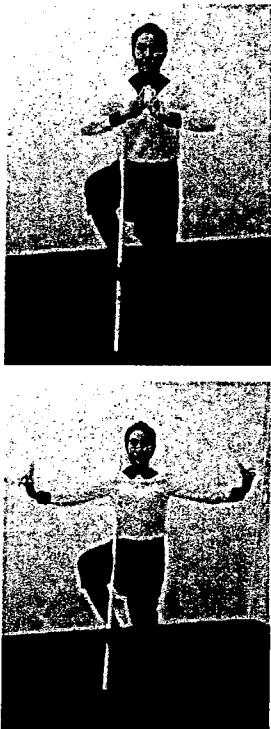
5.1.4.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

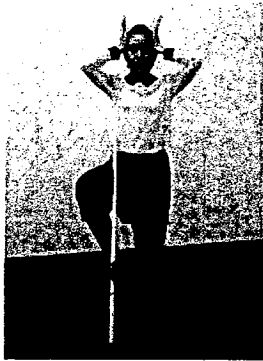
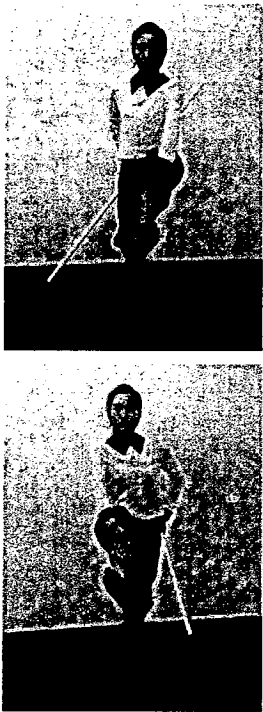
5.1.4.1 ประเภทของท่ารำ

กระบวนการท่ารำกามนีตรวพลมีเป็นเอกลักษณ์ และความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างกระบวนการท่ารำ จากการศึกษากระบวนการท่ารำกามนีตรวพล มีรายละเอียดดังนี้

1. ท่ารำหลัก จำนวน 6 ท่า ได้แก่

ท่ารำ	รูปภาพ
1. ทำยืนหน้าตรงยืนน้ำหนักอยู่ที่เท้าซ้าย ยึดเข้าขึ้น ยกเท้าขวาให้อารูทวนซัดที่เท้า มือทั้งสองข้างทำมือแบบจินอยู่ระดับวงกลาง หน้าตรง	
2. ทำใส่แขนเสื้อยืนน้ำหนักอยู่ที่เท้าซ้าย ยึดเข้าขึ้น ยกเท้าขวาให้อารูทวนซัดที่เท้า มือทั้งสองข้างทำมือแบบจินมือขวาอยู่ระดับวงบน มือซ้ายใช้ด้านหลังของนิ้วมือแต่ละด้านนอกของลำแขนขวา แล้วเคลื่อนมือจากข้อมือมายังต้นแขนจากนั้นเปลี่ยนให้มือซ้ายอยู่ระดับวงบน มือขวาใช้ด้านหลังของนิ้วมือแต่ละด้านนอกของลำแขนขวา แล้วเคลื่อนมือจากข้อมือมายังต้นแขน	

ท่าท่า	รูปภาพ
3. ทำใ้แขนเสื้อยื่นน้ำหนักอยู่ที่เท้าซ้าย ยึดเข้าขึ้น ยกเท้าขวาให้อาวุธทวนขัดที่เท้า มือทั้งสองข้างทำมือแบบจีนมือขวาอยู่ระดับวงบน มือซ้ายใช้ด้านหลังของนิ้วมือแต่ละด้านนอกของลำแขนขวา แล้วเคลื่อนมือจากข้อมือมายังต้นแขนจากนั้นเปลี่ยนให้มือซ้ายอยู่ระดับวงบน มือขวาใช้ด้านหลังของนิ้วมือแต่ละด้านนอกของลำแขนขวา แล้วเคลื่อนมือจากข้อมือมายังต้นแขน	
4. ทำติดกระดูก ยื่นน้ำหนักอยู่ที่เท้าซ้าย ยึดเข้าขึ้น ยกเท้าขวาให้อาวุธทวนขัดที่เท้า มือทั้งสองข้างทำมือแบบจีนตั้งข้อมืออยู่ที่หน้าอก จากนั้นเคลื่อนมือทั้งสองออกไปอยู่ในระดับวงกลาง หน้าตรง	

ท่าท่า	รูปภาพ
5. ทำขยับหมวกยื่นหน้าหนักอยู่ที่เท้าซ้าย ยึดเข่าขึ้น ยกเท้าขวาให้อาวุธทวนซัดที่เท้าใช้ฝ่ามือทั้งสองข้างขยับที่หมวกเบาๆ หน้าตรง	
6. ทำใส่สนับแข้งซ้าย – ขวายื่นหน้าหนักอยู่ที่เท้าขวา ยกเท้าซ้ายขึ้น ใช้มือซ้ายตบที่หน้าแข้งข้างซ้าย มือขวาถืออาวุธทวนแนบแผ่นหลัง จากนั้นยื่นหน้าหนักอยู่ที่เท้าซ้ายยกเท้าขวาขึ้น ใช้มือขวาตบที่หน้าแข้งข้างขวา มือซ้ายถืออาวุธทวนแนบแผ่นหลัง	

ท่ารำ	รูปภาพ
7. ท่ากระชับเข็มขัดยืนเฉียงทางด้านขวา 45 องศา ยืน น้ำหนักอยู่บนขาทั้งสองข้าง มือขวาถืออาวุธทวนแนบแผ่น หลัง มือซ้ายกุมที่หัวเข็มขัด	

1.4 วิเคราะห์กระบวนการท่ารำหลัก

1.1.1 ความหมายของกระบวนการท่ารำ

กระบวนการท่ารำของท่ารำหลักนี้เป็นท่าที่เป็นท่ารำหลักของชุดการแสดง ไม่สามารถตัดท่ารำใดท่ารำหนึ่งออกได้ ต้องคงอยู่ไว้ให้ครบถ้วน เป็นท่ารำที่อยู่ในขั้นตอนของการรำอาวุธของแม่ทัพ เพื่อแสดงถึงความคล่องแคล่วว่องไว ความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงแสนยานุภาพของแม่ทัพ เพื่อแสดงให้เห็นว่าแม่ทัพของตนนั้นมีความสามารถมากน้อยเพียงใด พลทหารจะได้มีขวัญกำลังใจ และมีความมั่นใจในการทำศึกสงครามครั้งนั้นๆ อีกด้วย

1.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมีทั้งการรำอยู่กับที่ และการรำเคลื่อนที่ การรำอยู่กับที่นั้นเป็นท่ารำต่อเนื่องจากการเคลื่อนที่อยู่ตรงกลางเวที หรือตรงกลางกองทัพ เพื่อจะแสดงท่ารำให้ผู้ชมการแสดงได้รับชมกระบวนการท่ารำอย่างชัดเจน โดยที่ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเป็นคนช่างสังเกตว่าต้องไม่ให้ตรงกับพลทหารที่นั่งอยู่ เพราะผู้ชมจะไม่เห็นกระบวนการท่าอย่างชัดเจน ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเคลื่อนที่มาอยู่ช่องกลางระหว่างพลทหาร 2 คน สำหรับการรำเคลื่อนที่ เป็นการไม่ให้ท่าตายคือท่ารำนิ่งอยู่กับที่ ต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อไม่ให้ผู้ชมการแสดงมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ทำให้การแสดงไม่น่าสนใจ อีกนัยหนึ่งในการแสดงชุดนี้เป็นการตรวจพล แม่ทัพจึงต้องเคลื่อนที่สื่อความหมายถึงการตรวจตราแถวและพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่

1.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

การรำตรวจพลเป็นการรำที่ต้องใช้อาวุธ ดังนั้นผู้ที่ได้รับบทบาทเป็นแม่ทัพต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้อาวุธ มีต้องทักษะและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีผู้แสดงต้องมีทักษะในการใช้อาวุธยาวอย่างคี่ นอกจากนี้เครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงชุดนี้เป็นเครื่องแต่งกายอย่างโจ้วที่มีน้ำหนักมาก ดังนั้นผู้แสดงต้องมีการเคลื่อนที่ที่ว่องไว รวดเร็ว กระฉับกระเฉง ให้เหมาะกับบุคลิกของชนชาติจีน การเตะเท้าของจีนนั้นเป็นการงอรั้งปลายเท้าลง เช่น หากจะเตะเท้าขวา ให้ยกเท้าข้างงอรั้งปลายเท้า จากนั้นใช้ปลายนิ้วเท้าเตะตัวไปทางด้านซ้าย

1.1.4 การใช้อารมณ์

การแสดงชุดรำตรวจพลเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อออกทำศึกสงคราม ดังนั้นผู้แสดงต้องแสดงอารมณ์ที่สื่อถึงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม มีความเด็ดเดี่ยว แสดงออกถึงความเข้มแข็ง แสดงอาการอึกเกรี้ยว มีความมั่นใจในตัวเองว่าได้รับชัยชนะอย่างแน่นอน

1.1.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนท่า

กระบวนท่ารำหลักนี้เป็นท่ารำที่สื่อถึงความชำนาญในการรำอาวุธของแม่ทัพ กระบวนท่านั้นแสดงให้เห็นถึงความชำนาญ มีการควงอาวุธที่คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง ว่องไว ให้ความรู้สึกอึกเกรี้ยว ทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและตื่นตาตื่นใจไปกับการแสดง

2. ท่าเชื่อม จำนวน 2 ท่า

ท่ารำ	รูปภาพ
1. ท่าเตะตัวปลายเท้าขึ้นน้ำหนักอยู่ที่เท้าขวาองเข้า ยกเท้าซ้ายงอรั้งปลายเท้าลง มือทั้งสองอยู่ด้านหน้าระดับหน้าอก มือขวาถืออาวุธทวน มือซ้ายทำท่ามืออย่างจีนหักข้อมือเข้า หาลำแขน	

ท่ารำ	รูปภาพ
2. ยืนนำหน้าบนเท้าขวา เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังยกเท้าขึ้นและจับปลายเท้า มือทั้งสองอยู่ด้านหน้าระดับหน้าอก มือขวาถืออาวุธทวน มือซ้ายทำทมืออย่างจีนหักข้อมือเข้าหาลำแขน ก้มตัวลงเล็กน้อย	

2.4 วิเคราะห์กระบวนการท่าเชื่อม

2.4.1 ความหมายของกระบวนการท่ารำ

กระบวนการท่ารำของท่าเชื่อมนี้เป็นท่าที่เชื่อมระหว่างท่าหลักของชุดการแสดง เป็นท่ารำที่อยู่ในขั้นตอนของการรำอาวุธของแม่ทัพ เพื่อแสดงถึงความคล่องแคล่วว่องไว ความชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ เป็นกระบวนการท่ารำที่เชื่อมระหว่างท่าหลัก 2 ท่าให้มีสวยงาม ผู้แสดงกระบวนการท่าได้อย่างลื่นไหล

2.4.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมีทั้งการรำอยู่กับที่ และการรำเคลื่อนที่ การรำอยู่กับที่นั้นเป็นท่ารำต่อเนื่องจากการเคลื่อนที่อยู่ตรงกลางเวที หรือตรงกลางกองทัพ เพื่อจะแสดงท่ารำให้ผู้ชมการแสดงได้รับชมกระบวนการท่ารำอย่างชัดเจน โดยที่ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเป็นคนช่างสังเกตว่าต้องไม่ให้ตรงกับพลทหารที่นั่งอยู่ เพราะผู้ชมจะไม่เห็นกระบวนการท่าอย่างชัดเจน ผู้แสดงเป็นแม่ทัพนั้นต้องเคลื่อนที่มาอยู่ช่องกลางระหว่างพลทหาร 2 คน สำหรับการรำเคลื่อนที่ มีทั้งในลักษณะที่เคลื่อนที่เป็นวงกลม เคลื่อนที่ขึ้นลงเป็นเส้นตรง เป็นการไม่ให้ท่าตาย คือท่ารำนิ่งอยู่กับที่ ต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อไม่ให้ผู้ชมการแสดงมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ทำให้การแสดงไม่น่าสนใจ อีกนัยหนึ่งในการแสดงชุดนี้เป็นการตรวจพล แม่ทัพจึงต้องเคลื่อนที่สื่อความหมายถึงการตรวจตราแถวและพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่

2.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

การรำตรวจพลเป็นการรำที่ต้องใช้อาวุธ ดังนั้นผู้ที่ได้รับบทบาทเป็นแม่ทัพต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้อาวุธ มีต้องทักษะและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีเนื่องจากอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงชุดนี้เป็นอาวุธยาว ดังนั้นผู้แสดงต้องมีการใช้ไหวพริบในการจัดการพื้นที่เวทีให้มีความเหมาะสมกับอาวุธ ต้องระวังไม่ให้อาวุธไปถูกพลทหารหรือระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุบนเวที

2.1.4 การใช้อารมณ์

การแสดงชุดรำตรวจพลเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อออกทำศึกสงคราม ดังนั้นผู้แสดงต้องแสดงอารมณ์ที่สื่อถึงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้าม มีความเด็ดเดี่ยว แสดงออกถึงความเข้มแข็ง แสดงอาการขี้เกรงใจ ฟังพอใจเมื่อทราบว่าการทัพมีความพร้อมสรรพในการออกรบแล้ว

2.1.5 สุนทรียะและความงามของกระบวนท่า

กระบวนท่าเชื่อมนี้เป็นท่ารำที่เชื่อมระหว่างท่ารำหลัก 2 ท่า ทำให้ท่ารำมีการเชื่อมต่อกันอย่างลื่นไหล ดูแล้วไม่ขัดตา เป็นการทำให้ท่ารำหลักมีความสวยงาม อ่อนช้อยมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ชมรับชมการแสดงได้อย่างสบายตา รู้สึกถึงความสมบูรณ์ของกระบวนท่ารำ

3. ท่ากริยา จำนวน 5 ท่า

ท่ารำ	รูปภาพ
1. ท่าเดิน ก้าวเท้าขวา เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังเปิดส้นเท้า มือขวาถืออาวุธทวนหักข้อมือเข้าหาลำแขนอยู่ด้านข้างลำตัว มือซ้ายปล่อยมือธรรมชาติหักข้อมือเข้าหาลำแขน อยู่ระดับบงล่าง	

ท่ารำ	รูปภาพ
2. ท่าเดิน ก้าวเท้าขวา เท้าซ้ายอยู่ด้านหลังเปิดส้นเท้า มือขวาถืออาวุธทวน หักข้อมือเข้าหาลำแขนอยู่ด้านข้างลำตัว มือซ้ายปล่อยมือธรรมชาติหักข้อมือเข้าหาลำแขน อยู่ระดับข้อมือ	
3. ท่ายืน หันเฉียงด้านขวา 45 องศา ยืนน้ำหนักอยู่บนขาทั้งสองข้าง มือขวาถืออาวุธทวน หักข้อมือเข้าหาลำแขนอยู่ด้านข้างลำตัว มือซ้ายปล่อยมือธรรมชาติหักข้อมือเข้าหาลำแขน อยู่ระดับข้อมือ ลำตัวตรง	
4. ท่ายืน (2) หันหน้าตรง ยืนน้ำหนักอยู่บนขาทั้งสองข้าง มือทั้งสองอยู่ระดับข้อมือ มือขวาถืออาวุธทวน มือซ้ายทำมือจีบแบบจีน ลำตัวตรง	

ท่ารำ	รูปภาพ
5. ทำขึ้น (3) หันเฉียงด้านขวา 45 องศา ยืนน้ำหนักอยู่บนขาทั้งสองข้าง มือซ้ายถืออาวุธทวนแนบแผ่นหลัง มือขวาปล่อยมือธรรมชาติหักข้อมือเข้าหาลำแขน อยู่ระดับข้อมือ ถัดตัวตรง	

3.4 วิเคราะห์กระบวนการท่ารำกริยา

3.1.1 ความหมายของกระบวนการท่ารำ

กระบวนการท่ารำของท่ารำกริยานี้เป็นท่าที่สื่อสารระหว่างคน 2 คน เป็นการแสดงท่ารำที่ให้ ความหมายชัดเจนโดยไม่ต้องใช้คำพูด เช่น

- ท่าเดิน
- ทำขึ้น

3.1.2 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รูปแบบที่ใช้ในการแสดงมเป็นการรำอยู่กับที่ มีการเคลื่อนที่ในท่าเดิน ในท่าอื่นนั้น มี เพียงแต่การหันซ้าย – ขวาเท่านั้น

3.1.3 เทคนิคที่ใช้ในการแสดง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงเป็นอาวุธยาว ดังนั้นผู้แสดงต้องมีความชำนาญในการใช้อาวุธ เพราะท่ารำนี้นั้นมีการเปลี่ยนมือสำหรับการปฏิบัติท่ารำ ต้องมีการเปลี่ยนมือที่ใช้ถืออาวุธ ผู้แสดง ต้องใช้ไหวพริบในการเปลี่ยนมือถืออาวุธ ไม่ให้ขัดเจน หรืออาวุธตกระหว่างการแสดง

3.1.4 การใช้อารมณ์

สำหรับการใช้อารมณ์นั้นต้องใช้อารมณ์ให้มีความเหมาะสมกับท่ารำกริยาที่ปฏิบัติในช่วง นั้น เช่น ทำอึ้ง ผู้แสดงต้องอึ้งในหน้า คือการอมอึ้ง ไม่เห็นฟัน เป็นการแสดงอารมณ์ความพึง

พอใจ ทำลูบหนวด ผู้แสดงต้องยิ้มในหน้า พร้อมกับทั้งการใช้สายตาที่ให้ความรู้สึกถึงอารมณ์ กระหึ่มขมของในใจ

3.1.5 ศูนย์ระยะและความงามของกระบวนท่า

ท่ารำกริยานี้เป็นท่ารำที่ลอกเลียนแบบกิริยาธรรมชาติของมนุษย์ แล้วสอดใส่ลีลาของนาฏยศิลป์เข้าไป เพื่อให้เกิดความอ่อนช้อย สวยงามเหมาะกับการแสดงนาฏยศิลป์ ผู้ที่ได้รับชมการแสดงมีความเข้าใจถึงแม้ว่าผู้แสดงจะไม่ได้พูดก็ตาม

5.1.4.2 ลักษณะการเคลื่อนไหวของท่ารำ

ซึ่งเป็นตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ดังนี้

1. ส่วนศีรษะและใบหน้า
2. ส่วนไหล่และลำตัว
3. ส่วนแขนและมือ
4. ส่วนขาและเท้า

1. ส่วนศีรษะและใบหน้า มีการเคลื่อนไหว 4 ลักษณะ

- 1.1 การเอียงซ้าย พร้อมกับการกดไหล่ซ้าย
- 1.2 การเอียงขวา พร้อมกับการกดไหล่ขวา
- 1.3 การลั่นคอ การเอียงศีรษะตรงข้ามกับไหล่ที่กด
- 1.4 การกล่อมหน้า คือการเคลื่อนศีรษะและใบหน้า ให้เป็นลักษณะเลข 8 แนวนอน

2. ส่วนไหล่และลำตัว มีการเคลื่อนไหว 2 ลักษณะ

- 2.1 การกดเอวกดไหล่ข้างเดียวกับการเอียงศีรษะ
- 2.2 การก้มตัวลงเล็กน้อย

3. ส่วนแขนและมือ มีการเคลื่อนไหว 5 ลักษณะ

- 3.1 การใช้ลักษณะมือแบบจิ้งจอกคือ นิ้วชี้และนิ้วกลางเหยียดตั้ง นิ้วที่เหลืองอขมวดกลางฝ่ามือ

- 3.2 การคว่ำมือหรือหักข้อมือลงในระดับข้อมือและข้อมือ

- 3.3 การตั้งมือหรือหักข้อมือขึ้นในระดับข้อมือ ข้อมือ และข้อมือ

- 3.4 การตั้งมือหรือหักข้อมือขึ้นในระดับข้อมือ

- 3.5 การควมมือโดยใช้อาวุธ

4. ส่วนขาและเท้า มีการเคลื่อนไหว 6 ลักษณะ

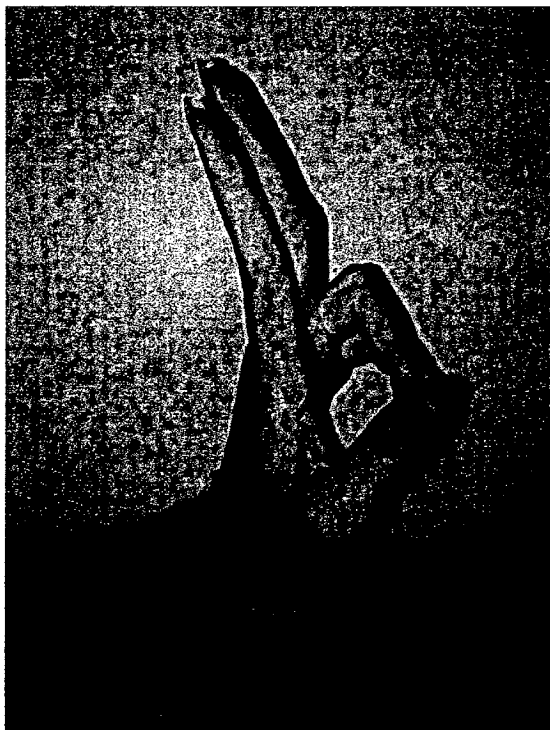
- 4.1 การเตะตัวปลายเท้าด้านหน้า
- 4.2 การเตะตัวปลายเท้าด้านหลัง
- 4.3 การยกเท้า
- 4.4 การวิ่งซอยเท้า
- 4.5 การแตะจมูกเท้า
- 4.6 การวางเต็มเท้า

5.1.4.3 การใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดง

ทิศทางการใช้พื้นที่ของเวทีในการแสดงชุดกามนีตรวพล ซึ่งมีทิศทางการใช้พื้นที่ ดังนี้

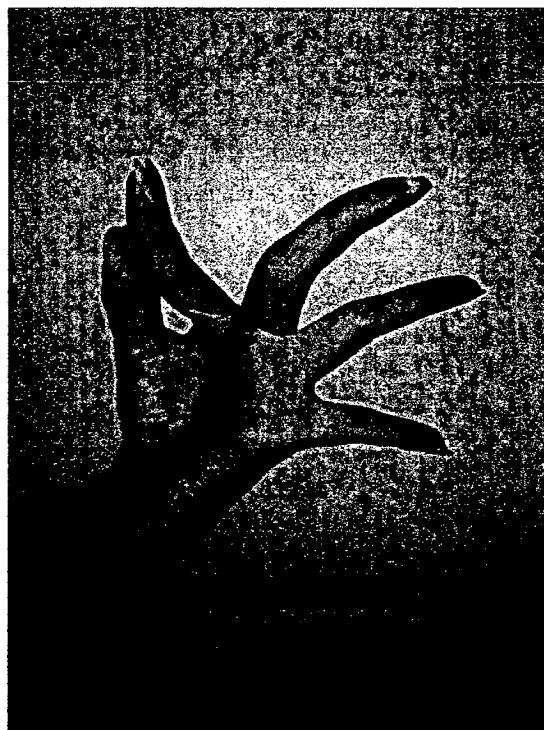
- การเคลื่อนที่เป็นแนวตรง
 1. จากด้านหลังขึ้นมาข้างหน้า
- การเคลื่อนที่เป็นแนวโค้ง
 1. จากการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้านหน้า แล้วเดินเลี้ยวมาตรวจพลอีกฝั่งหนึ่ง
 2. จากการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงด้านหลัง แล้วเดินเลี้ยวมาตรวจพลอีกฝั่งหนึ่ง

5.1.4.4 ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์

รูปที่ 43 : การจับนิ้วจีน

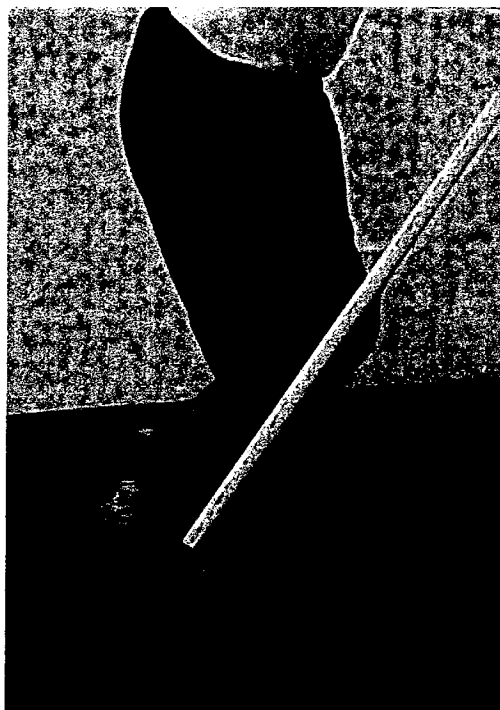
ที่มา : ผู้วิจัย

รูปที่ 44 : การจับนิ้วไทย

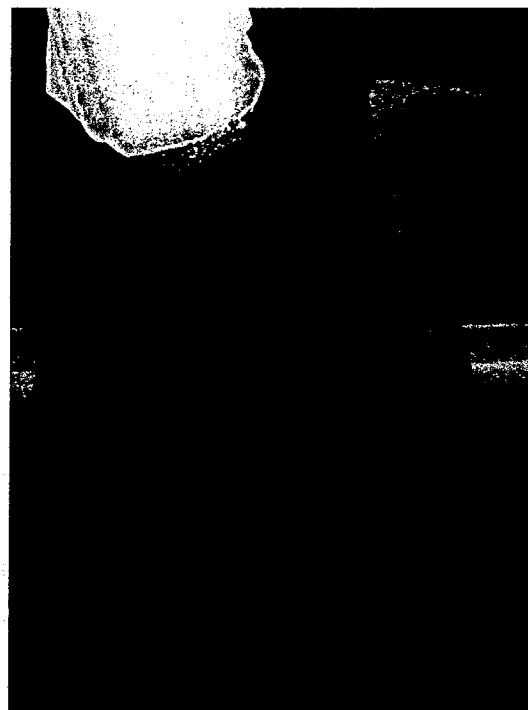
ที่มา : ผู้วิจัย

การปฏิบัติการจับนิ้วจีนมีวิธีดังนี้ นิ้วชี้และนิ้วกลางเหยียดตึง นิ้วทั้ง 3 นิ้วที่เหลือ งอข้อมลงเก็บที่กลางฝ่ามือ เป็นท่าที่ครูบาอาจารย์ทางด้านนาฏศิลป์นำการแสดงอย่างรวบมาใช้ ซึ่งต่างจากการจับนิ้วอย่างไทย ซึ่งมีวิธีปฏิบัติดังนี้ นำนิ้วหัวแม่มือจรดที่ข้อนิ้วข้อแรกของนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือทั้ง 3 นิ้วกรีดนิ้วเหยียดตึง

รูปที่ 45 : การกระดกเท้าจีน

ที่มา : ผู้วิจัย

รูปที่ 46 : การกระดกเท้าไทย

ที่มา : ผู้วิจัย

การปฏิบัติการกระดกเท้าอย่างจีนมีวิธีดังนี้ ยืนบนขาข้างใดข้างหนึ่ง เท้าอีกข้างอยู่ด้านหลัง ยกเท้าขึ้น งอข้อพับเท้า

การปฏิบัติการกระดกเท้าอย่างไทยมีวิธีดังนี้ ยืนบนเท้าข้างใดข้างหนึ่ง เท้าอีกข้างอยู่ด้านหลัง ดันหน้าขาไปข้างหลัง งอเข่าขึ้นหนีบน่องให้ติดกับต้นขา หักข้อเท้าลง หักปลายนิ้วเท้าลง

รูปที่ 47 : การยกเท้าจีน

ที่มา : ผู้วิจัย

รูปที่ 48 : การยกเท้าไทย

ที่มา : ผู้วิจัย

การปฏิบัติการยกเท้าอย่างจีนมีวิธีดังนี้ ยืนบนเท้าข้างใดข้างหนึ่ง ยกเท้าอีกข้างหนึ่งขึ้น งอ
งุ้มปลายเท้าลง

การปฏิบัติการยกเท้าอย่างไทยมีวิธีดังนี้ ยืนบนเท้าข้างใดข้างหนึ่ง ยกเท้าอีกข้างหนึ่งขึ้น
กระดกปลายและนิ้วเท้าขึ้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การรำตรวจพลเป็นการตรวจดูความพร้อม ความเรียบร้อย
ของพลทหารและกองทัพ ดังนั้นการเคลื่อนที่จึงมีการใช้พื้นที่เวทีทั้งหมด เมื่อตรวจความพร้อม
ของกองทัพเสร็จแล้ว จึงเดินมาเรียกคนธง ซึ่งการเรียกถามคนธงนี้ เป็นการถามความพร้อมของ
กองทัพ แล้วเดินกลับไปอยู่ตรงกลางกองทัพ คนธงก็เคลื่อนมาอยู่หน้ากองทัพ แล้วจึงเริ่มเคลื่อน
กองทัพออกเดินทาง

สรุปได้ว่า กระบวนท่ารำชุดกามนีตรวพล เป็นท่ารำที่แม่ทัพแสดงถึงการเดินตรวจความพร้อม ความฮึกเหิมของกองทัพ มีท่าหลัก เป็นท่าที่สื่อความหมายในการรำตรวจพล เป็นการรำอาวุธที่แสดงถึงความคล่องแคล่ว ชำนาญในการใช้อาวุธของแม่ทัพ ทำกริยา เป็นท่าที่เลียนแบบธรรมชาติแต่นำมาปรับใช้ ใ้ลีลาของนาฏยศิลป์ไทยเข้าไปเพื่อให้เกิดความสวยงาม อ่อนช้อยยิ่งขึ้น ท่าเชื่อม เป็นท่าที่เชื่อมระหว่างท่ารำ ทำให้ท่ารำเกิดความสวยงาม ไม่โดด ท่ารำขยาย เป็นท่าที่รำขยายให้เกิดความชัดเจน โดยต้องมีความสัมพันธ์กับท่าหลักและท่ารอง ใช้ขยายท่ารำหลักและท่ารำรองให้ดูสวยงามขึ้น เช่นท่าคบเท้าในท่าเท้าฉาก เพื่อรอการทำความเคารพจากพลทหาร ท่าเอกลักษณ์หรือท่าเฉพาะ เป็นท่ารำที่ปรากฏเฉพาะรำตรวจพลในแต่ละชุดนั้นๆ เช่นท่าใช้หน้าหนัง มีการใช้ท่ารำตีบท เช่น ท่าที่แสดงถึงคำพูดที่ว่า “การเรียก – ไพร่พล – มาพร้อมกันแล้วหรือยัง – เมื่อพร้อมแล้ว – ยกทัพ – ไปที่โน้น” ท่ารำตีบทเป็นท่าที่แสดงให้ผู้ชมรู้ความหมายได้ถึงแม้จะไม่มีเนื้อเรื่อง หรือการพูดจาใดๆ การใช้พื้นที่นั้นก็เป็นการเดินตรวจพลทหารว่ามีความพร้อมหรือไม่ มีการเดินตรวจทั้งหัวแถวจนถึงท้ายแถว และตรวจทั้งสองฝั่ง จากนั้นก็เดินมาอยู่ตรงกลางกองทัพ แล้วก็เคลื่อนกองทัพไป

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนกรำตรวจพลของเชื้อชาติต่างๆ ในการแสดงละครพื้นทางคือ ชนชาติมอญ ชนชาติพม่า ชนชาติลาว และชนชาติจีน ได้วิเคราะห์กลวิธีในการแสดงแต่ละชุดการแสดง ดังนี้

1. การแสดงชุดสอพิณยาตรวพล

ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีในการแสดงชุดสอพิณยาตรวพล กระบวนท่ารำนั้นมีการใช้ตัว เป็นกริยาการถ่า่น้ำหนักซ้าย-ขวา ซึ่งเป็นกริยาที่ปฏิบัติพร้อมกับการตีโกล่ อาจารย์อำคม สายาคม ได้ให้คำจำกัดความของการตีโกล่ไว้ว่า

“การตีโกล่¹ โดยมากเป็นการตีโกล่ออก ท่านจะตีโกล่ออกข้างไหนก็ได้ หรือจะตีโกล่ออกขวา – ซ้ายติดต่อกันไปก็ได้ สมมุติว่าจะตีโกล่ออกข้างซ้าย พร้อมทั้งเอียงโกล่ขวาลงมา แล้วค่อยๆ หันโกล่ขวาได้ข้างหลังแต่พอประมาณ พร้อมทั้งเอียงศีรษะข้างขวาตามไปด้วย แต่ตาต้องมองตรงอยู่ที่จุดข้างหน้าตลอดเวลา แล้วในที่สุดโกล่ของท่านคงคืนกลับมาเอียงข้างขวา ศีรษะคงเอียงตามไปด้วย”¹

¹ กรมศิลปากร, รวมงานนิพนธ์ของ นายอำคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์กรมศิลปากร. (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2545), หน้า 118.

นอกจากนี้ยังมีกริยาการเดินสุดเท้า คือการก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่ง แล้วใช้มุกเท้าอีกข้างหนึ่งไล่ไปด้านหลังหน้าเบาๆ แล้ววางเท้าลง ใส่มุกเท้าอีกข้างหนึ่งแล้ววางเท้า ปฏิบัติเช่นนี้สลับกัน

2. การแสดงชุดม้งรายกะยอะวอตรวจพล

ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีในการแสดงชุดม้งรายกะยอะวอตรวจพล มีกระบวนการทำรำที่สื่อถึงความ เป็นพม่าคือ การใช้เหลี่ยมมุมของศอกและเหลี่ยมเข่าที่มีความชัดเจนมาก ซึ่งเป็นเหลี่ยมมุมของ ศอกที่ต่างไปจากการใช้ลำแขนของท่ารำไทย มีกริยาการกระทยไหล่ คือการเบี่ยงไหล่ข้างใดข้าง หนึ่งไปด้านหลัง แล้วกลับคืนมาด้านหน้า มีการใช้ลำตัวที่เอนเอียงมากกว่าท่ารำไทย พร้อมทั้งเปิด ปลายกางเขน การก้าวเท้าเดินเป็นกริยาที่ย่ำเท้าไปตามจังหวะ มีความกระฉับกระเฉง ไม่เชื่องช้า มี การตีไหล่เช่นเดียวกันกับท่ารำของชนชาติมอญ แต่สำหรับการตีไหล่ของชนชาติพม่าเป็นไปใน ลักษณะที่รวดเร็ว กระฉับกระเฉง แข็งแรงกว่า เนื่องด้วยจังหวะเพลงที่ใช้ในการแสดงของชุดม้ง- รายกะยอะวอตรวจพลนี้เป็นเพลงที่มีจังหวะเร็ว ทำนองเพลงกระชับ รุกเร้า ฉะนั้นท่ารำจึงต้อง สัมพันธ์กับทำนองและจังหวะเพลง

3. การแสดงชุดขุนไสยศตรวจพล

ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีในการแสดงชุดขุนไสยศตรวจพล มีกระบวนการทำรำที่มีความอ่อนช้อยใน ที่ กลวิธีที่ใช้ นั่นคือกริยาการกล่อมหน้าซึ่งเป็นกริยาที่สัมพันธ์กับกริยาการกล่อมไหล่ อาจารย์อากม สาขาคม ได้ให้คำจำกัดความของการกล่อมหน้าไว้ว่า

“การกล่อมหน้านี้นี้จะกล่อมข้างใดก่อนก็ได้ สมมุติจะกล่อมขวาก่อน ต้องเริ่มด้วยการเอียงศีรษะข้างขวาลง วิธีเอียงศีรษะนี้ท่านคงเข้าใจดีแล้ว เมื่อเข้าใจถึงวิธีเอียงศีรษะตามแบบนาฏศิลป์เรียบร้อยแล้ว ท่านก็เริ่มกล่อมหน้า ข้างขวา ก่อนอื่นต้องมองไปที่จุดข้างหน้า และตั้งหน้าให้ตรง อย่าให้ก้มหรือเอน จนเกินไป แล้วจึงค่อยๆ เบือนคางไปข้างซ้าย (อย่าเบือนปลายคาง ถ้าเบือน ปลายคาง เมื่อมองดูในกระจกแล้ว จะเห็นว่าคอชิดเหมือนคอเปิด) พร้อมกันนั้น ต้องมีความรู้สึกว่าได้กอดหุขาของท่านในขณะนี้ ได้มีของสิ่งหนึ่งมาคุดอยู่แล้ว บังคับให้ใบหน้าของท่านเบือนไปอย่างช้าๆ ส่วนศีรษะที่เอียงอยู่ ต้องเอียงตามลง มาทีละน้อยๆ (แต่ต้องไม่เอียงจนเล็ดแล้วเหมือนคนคอหัก) หมายความว่า ท่านต้องไม่ทำคออ่อนจนเกินไปและไม่แข็งจนเกินไป ในที่สุดศีรษะของท่าน

คงเอียงมาอยู่ข้างซ้าย”²

กริยาการกล่อมไห่นั้น อาจารย์อาคม สายาคม ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า

“การกล่อมไห่ จะกล่อมข้างใดก่อนก็ได้ ถ้าจะกล่อมไห่ขวา มาข้างซ้าย ท่านต้องเอียงไห่ข้างขวาเสียก่อน แล้วค่อยๆ หันไห่ซ้าย มาข้างซ้าย แล้วเอียงไห่ซ้ายลงไปเวลาท่านจะหันไห่ ท่านต้องมีความรู้สึกเหมือนกับว่า ที่ไห่ข้างขวาของท่านในขณะนี้ มีของสิ่งหนึ่ง มีลักษณะกลมๆ กลิ้งไปจากปลายไห่ข้างขวาย้อนขึ้นไปตามกระดูกไห่ปลาร้าอย่างช้าๆ แล้วมาหยุดอยู่ปลายไห่ข้างซ้าย คือมาเอียงไห่อยู่ข้างซ้าย ถ้าจะกล่อมไห่จากซ้ายมาทางไห่ขวา ก็เริ่มตั้งแต่ข้างซ้ายก่อน แล้วปฏิบัติเช่นเดียวกัน”³

นอกจากนี้แล้วยังมีกลวิธีของการถายนํ้าหนักตัวไปตามจังหวะเพลงอย่างช้า ซึ่งช้ากว่าการถายนํ้าหนักตามจังหวะเพลงของมอญ และเป็นกริยาที่ปฏิบัติพร้อมกับกริยาการกล่อมหน้า และกริยาการกล่อมไห่ การก้าวเท้าเดินเป็นกริยาการก้าวเท้าตามจังหวะอย่างช้า มีลีลาที่นุ่มนวล ไม่กระฉับกระเฉงอย่างการก้าวเท้าของพม่า

4. การแสดงชุดกามนีตรวพล

กระบวนท่ารำชุดนี้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพราะว่ากระบวนท่ารำมาจากการแสดงจีวจิน จะมีลักษณะเด่นที่การใช้มือ มือตั้งวงของจินนั้นมีลักษณะคือ นิ้วชี้และนิ้วกลางเหยียดตั้ง นิ้วที่เหลือทั้ง 3 นิ้ว งอเก็บลงที่กลางฝ่ามือ กลวิธีในการแสดงชุดนี้ เมื่อมือและลำแขนเคลื่อนที่ไปยังที่ใด ต้องใช้สายตามองตามไปด้วย ในขณะที่ใบหน้าตรง ใช้เพียงสายตาเท่านั้น เมื่อมือและลำแขนหยุดอยู่กับที่แล้ว ก็คืนสายตามายังหน้าตรง การใช้เท้าก็มีลักษณะเฉพาะด้วยเช่นกันคือ การเตะเท้าด้วยการงอรั้งปลายเท้าลง แล้วใช้ปลายนิ้วเท้าเตะตวัดไปด้านข้าง เช่น การเตะตวัดเท้าด้วยเท้าขวา จะต้องงอรั้งปลายเท้าขวา จากนั้นใช้ปลายนิ้วเท้าเตะตวัดไปทางด้านซ้าย

² กรมศิลปากร, รวมงานนิพนธ์ของ นายอาคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์กรมศิลปากร. (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2545), หน้า 111.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 106.

จากการศึกษาการรำตรวจพลในการแสดงละครพันทางทั้ง 4 ชุดการแสดงพบว่า แบบแผนและกลวิธีการของการรำตรวจพลตัวพระในการแสดงละครพันทางในการรำตรวจพลในการแสดงละครพันทางยึดแบบแผนรูปแบบการรำตามหลักการแสดงนาฏยศิลป์ไทยคือ คนธงออกมารำรำด้วยการปฏิบัติทำรำพร้อมกับการสับครกอย่างคล่องแคล่ว แข็งแรงตามจังหวะเพลง ต่อด้วยการรำรำของพลทหารเป็นกระบวนท่าที่แสดงถึงความพร้อมเพรียง เป็นระเบียบ แสดงถึงความมีวินัยและพร้อมที่จะออกรบ สุดท้ายคือการปรากฏกายของตัวแม่ทัพ โดยที่ตัวแม่ทัพนั้นมีขั้นตอนในการปรากฏกายดังนี้ การเริ่มปรากฏกายโดยการออกมายืนเพื่อรับการเคารพจากกองทัพ ต่อด้วยการรำอาวุธเพื่อแสดงถึงทักษะในการใช้อาวุธคู่กายอย่างคล่องแคล่วชำนาญในกระบวนรบ จากนั้นเป็นการเดินตรวจพลทหารในกองทัพเพื่อดูความเรียบร้อย เสร็จแล้วเป็นการถามความพร้อมของกองทัพเพื่อเตรียมเคลื่อนพล จบด้วยการเข้าประจำตำแหน่งเพื่อสั่งให้กองพลออกเดินทัพ

กระบวนท่าการรำตรวจพลนั้น แต่ละเชื้อชาติก็มีกลวิธี ลีลาที่แตกต่างกันไป ชนชาติมอญ กระบวนท่ารำเน้นที่การใช้ตัว การกระทยไหล่ การตีไหล่ การถ่ายน้ำหนักตัว ในการก้าวเท้าเมื่อก้าวเท้าข้างใด ให้เอียงศีรษะ กดเอว กดไหล่ข้างเดียวกับเท้าที่ก้าว ท่ารำมีลักษณะอ่อนช้อยแต่แฝงไปด้วยความแข็งแรง การเคลื่อนที่เป็นไปในลักษณะของการวิ่งสับเท้าให้ความรู้สึกเหมือนตัวเบาลอย รวดเร็วแต่นุ่มนวล ชนชาติพม่ากระบวนท่ารำเน้นที่การเอนลำตัว การโน้มลำตัวลงไปด้านหน้า มีการใช้เหลี่ยมของวงแขน การหักศอก เน้นเหลี่ยมเข้ามีการใช้จังหวะเข้าที่ชัดเจน ใบหน้าเปิดปลายคางตลอดเวลา ท่ารำมีลักษณะดูคั่น แข็งแรง แข็งกร้าว ว่องไว กระฉับกระเฉง เคลื่อนที่ด้วยการย่อเท้าตามจังหวะเพลง และการเดินเตะก้น ชนชาติลาวกระบวนท่ารำเน้นที่ความชดช้อย การตีไหล่ การโยนตัวพร้อมกับการกล่อมไหล่ เมื่อก้าวเท้าข้างใด การกดเอว กดไหล่ และเอียงศีรษะไปตามเท้าที่ก้าว การถ่ายน้ำหนักของขาทั้งสองข้าง เนื่องจากทำนองเพลงไม่เร็วมากนัก ในระหว่างการทำท่าเชื่อมจึงมีการตีไหล่ไปด้วย เคลื่อนที่ด้วยการเดินโยกสั่นเท้า ชนชาติจีนใช้กระบวนท่าของจิ้งมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือการตั้งวงของจีนมีลักษณะที่นิ้วชี้และนิ้วกลางเหยียดตั้ง นิ้วทั้งสามที่เหลืองอเก็บนิ้วลง การใช้ใบหน้าและการปรายตาไปตามการเคลื่อนของมือ มีการเตะตัวคปลายเท้า ท่ารำมีความคล่องแคล่วว่องไว แข็งแกร่ง

5.2 บริบททางสังคมที่มีต่อการรำตรวจพล

บริบททางสังคมที่มีต่อการรำตรวจพล ประวัติศาสตร์ชาติไทยได้ปรากฏเรื่องราวการสู้รบทำศึกของบรรพบุรุษมาช้านาน การรำตรวจพลจึงมีที่มาจากการตรวจตรากองทัพในยามที่เกิดศึกสงคราม เพื่อดูความพร้อมของกองทัพ โดยผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจพลนั้นคือกษัตริย์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นแม่ทัพ การตรวจพลนี้ได้ปรากฏตามตำราพิชัยสงครามของไทยได้กล่าวถึงการจัดกองทัพนั้น

ต้องมีกำลังศึก 8 ประการได้แก่ “หัวศึกคือแม่ทัพ มือศึกคือกองหัวป่า ดินศึกคือช้างม้า ตาศึกคือโหราจารย์ หูศึกคือกองสอดแนม ปากศึกคือทูต เขี้ยวศึกคือทหาร กำลังศึกคือไพร่พล”⁴ นอกจากนี้ได้ปรากฏในสูตรการทำสงครามของนโปเลียนว่า “นายพลดี กองทหารดี การจัดดี การฝึกดี วินัยเคร่งครัด เหล่านี้ทำให้กองทัพดีโดยไม่ต้องคำนึงถึงวิถีทางที่เขาจะต่อสู้...”⁵ อีกทั้งตำราพิชัยสงครามซุนวูได้กล่าวว่า “...ที่ว่าแม่ทัพก็คือ สติปัญญา ศรัทธา เมตตา กล้าหาญ เข้มงวด...” ทั้งสองตำรานี้ได้ชี้ให้เห็นว่าแม่ทัพและการตรวจพล จัดพล ตรวจความพร้อม ความเรียบร้อยของกองทัพนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้การรื้อตรวจพลได้สืบเนื่องมาจากพระราชพิธีตรวจพลสวนสนามของไทย มีพิธีตรวจพลสวนสนามครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2451 ณ ท้องสนามหลวง นับเป็นการตรวจพลสวนสนามที่ปรากฏหลักฐานว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จพระราชดำเนินตรวจพลด้วยพระองค์เอง จากบริบทของสังคมไทยเช่นนี้มีอิทธิพลส่งผลให้บทละครรำของไทยปรากฏการทำศึกสงครามและนำรูปแบบการตรวจพลมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับการแสดงละครรำ การรื้อตรวจพลนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีวินัยของกองทัพไทย ความเตรียมพร้อมในการทำศึก ตัวแม่ทัพแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำ มีความเด็ดเดี่ยว เข้มงวด แข็งแกร่ง มีสติปัญญาที่ดีในการทำกลศึก มีความชำนาญในการใช้อาวุธประจำกาย แสดงถึงการมีอำนาจในการควบคุม

บริบททางสังคม มีความหมายถึง สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม หรือสิ่งใดที่เป็นเงื่อนไขทำให้ปรากฏการณ์ที่เราสนใจศึกษานั้นเกิดขึ้น คงอยู่ สูญสลายไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการรื้อตรวจพลตัวพระในการแสดงละครพื้นทาง พบว่ามีเหตุปัจจัยหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ ทั้งในด้านความสัมพันธ์ของเชื้อชาติ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความนิยมตามยุคสมัย และด้านการกระขายความรู้ ผู้วิจัยจึงแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

- 5.2.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ
- 5.2.2 ด้านระเบียบวินัยของคนในสังคม
- 5.2.3 ด้านความนิยมตามยุคสมัย

⁴ นริศร์ เลี่ยมทอง, คู่มือลิตตะเลงพ่าย (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, 2542), หน้า 98.

⁵ ขวัญใจ คงถาวร, “การรื้อตรวจพลของตัวพระในการแสดงละครในเรื่องอิเหนา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 13.

5.2.4 ด้านการกระจายความรู้สู่สังคม

5.2.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ

การสำรวจผลในการแสดงละครพื้นทางนี้ผู้วิจัยพบว่าการสำรวจผลของ 4 เชื้อชาติ ได้แก่ ชนชาติมอญ ชนชาติพม่า ชนชาตินาว และชนชาติจีน บรรณครูทางด้านนาฏศิลป์ไทยได้นำเอาเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ต่างชาติเข้ามาผสมผสานกับทำนาฏศิลป์ไทย ซึ่งกระบวนการทำรำนั้นยังอยู่บนพื้นฐานและหลักการของนาฏศิลป์ไทย เห็นได้ชัดว่าชาติไทยนั้นได้มีการติดต่อและเป็นสัมพันธ์ไมตรีกับชนชาติต่างๆ ซึ่งชนชาติเหล่านี้มีอิทธิพลกับการดำเนินชีวิตของคนไทยในสมัยนั้นไม่มากนักน้อย ทั้งชนชาติมอญ ชนชาติพม่า และชนชาตินาวนั้นเป็นเพื่อนบ้านของไทย ส่วนชนชาติจีนนั้นได้มีการเข้ามาติดต่อกับค้าขายกับคนไทย จึงไม่น่าแปลกใจที่คนไทยจะได้รับเอาวัฒนธรรมของชนชาติเหล่านี้เข้ามา

5.2.2 ด้านระเบียบวินัยของคนในสังคม

จากการศึกษาเห็นได้ชัดว่า การตรวจพลนั้นเป็นการตรวจตราความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพลทหารและกองทัพ การอยู่รวมกันเป็นหมู่มากรั้นจำเป็นต้องมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับมาเป็นเครื่องป้องกันให้สังคมนั้นๆ อยู่อย่างสงบสุข เป็นระเบียบเรียบร้อยดี นอกจากนี้แล้วยังสามารถสะท้อนให้เห็นอีกว่าในวงการนาฏศิลป์ไทยนั้น ผู้แสดงทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของนาฏศิลป์ไทยอย่างเคร่งครัด ต้องมีการหมั่นฝึกซ้อมการแสดงให้คล่องแคล่ว ฝึกหัดการฟังเพลงจนชำนาญ หากมีการฝึกฝนมากพอที่จะเกิดความผิดพลาดบนเวทีได้น้อย หากเกิดเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงผู้แสดงก็จำเป็นต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี เพื่อให้การแสดงสู่สาธารณชนมีความสมบูรณ์มากที่สุด เพื่ออรรถรสและสุนทรียะของผู้ที่ได้รับชมการแสดง

5.2.3 ด้านความนิยมตามยุคสมัย

จากการศึกษาพบว่าละครพื้นทางของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงนั้นได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นอย่างดี เพราะเป็นการแสดงที่มีความแปลกใหม่ น่าตื่นตาตื่นใจ มีความแตกต่างจากการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทอื่น ด้วยเหตุที่เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงมีความคิดที่แปลกใหม่ นำวรรณกรรม พงศาวดารต่างชาติมาแสดง และยังนำเครื่องแต่งกาย ทำรำ และทำนองดนตรีของชนชาตินั้นมาผสมผสานกับนาฏศิลป์ไทย อีกทั้งละครพื้นทางเป็นการแสดงที่รวดเร็ว ไม่เยิ่นเย้อดำเนินเรื่องด้วยการเจรจา จึงทำให้ผู้ชมเกิดความสนุกสนานไปกับการแสดง และยังสามารถสื่อได้อีกว่าคนไทยในยุคสมัยนั้นยังให้ความสนใจทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทยเป็นอย่างดี

5.2.4 ด้านการกระจายความรู้สู่สังคม

การศึกษาการรื้อตรวจพลตัวละครในการแสดงละครพันธุ์ทางนี้ นอกจากจะเป็นหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรทางด้านนาฏศิลป์ไทยแล้ว ยังเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ของชาติไทยได้อีกทางหนึ่ง เนื่องจากการสืบค้นข้อมูลทางด้านนาฏศิลป์ที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ทำให้ได้พบประวัติศาสตร์ชาติไทยที่มีความเกี่ยวข้องทั้งในด้านประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตประจำวัน การอพยพถิ่นฐาน การติดต่อค้าขาย ทางด้านเศรษฐกิจ และทางด้านการทูต เพราะว่สิ่งเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกันทำให้เกิดเป็นศาสตร์แขนงต่างๆ เมื่อผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลแล้วยังพบว่า การรื้อตรวจพลทั้ง 4 เชื้อชาตินี้มีการถ่ายทอดต่อกันมารุ่นต่อรุ่นจนถึงปัจจุบัน รวมถึงเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันระดับอุดมศึกษา ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และเป็นฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้นและศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ไทยในภายภาคหน้าต่อไป